

Jij staat er niet alleen voor

Een Gouden Gids voor familieleden en
onderwijs bij detentie van een ouder

Ervaringsverhalen

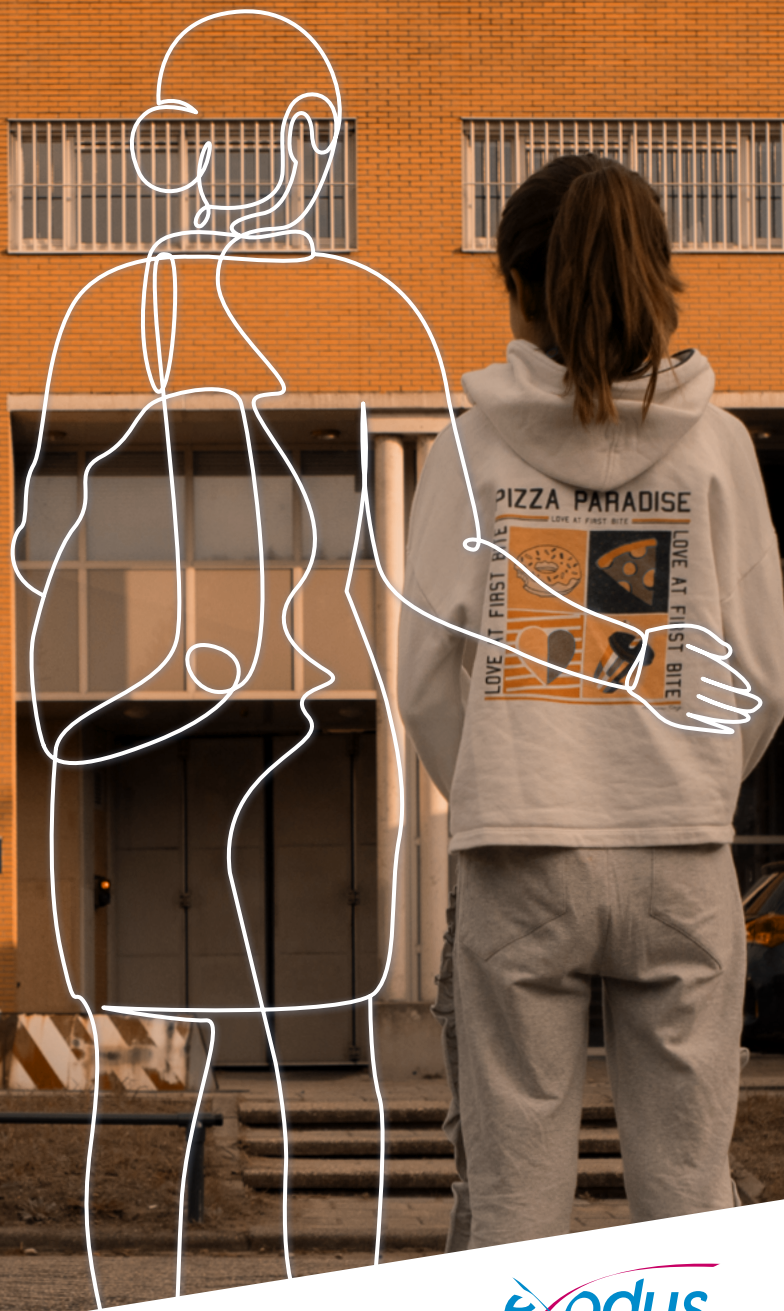
Het strafproces

Praten over detentie

Gevolgen van detentie

Tips & tricks

Contact met gedetineerde ouder

Maart 2023

exodus
biedt perspectief

**expertisecentrum
KIND**

Inhoudsopgave

Voorwoord namens familieleden	3
Voorwoord vanuit het onderwijs	4
Inleiding	5
Leeswijzer en woordkeuzes	7
1. Detentie en het strafproces	8
1.1 Stappen van het strafproces	9
Ervaringsverhaal	13
Doepagina (print en vul in)	14
1.2 Verschillende vormen van detentie	15
1.3 Verlof	17
1.4 Re-integratie	17
2. Praten over detentie	18
2.1 Vertel ik het mijn kind wel of niet?	19
Ervaringsverhaal	21
2.2 Hoe vertel ik het mijn kind?	22
2.3 Help, ik heb het mijn kind nog niet verteld!	27
Lessenreeks: Detentie, uitsluiting en krachtbronnen in de klas	28
3. Wat doet detentie van een ouder met een kind?	32
3.1 Gevolgen van de detentie voor kinderen	33
3.2 Aanwezigheid van kinderen bij de aanhouding	34
3.3 Wat kan helpen en wat juist niet?	36
Doepagina (print en vul in)	40

4. Contact met ouder in detentie	41
4.1 Belang van contact	42
Doepagina (print en vul in)	43
4.2 Rechten van kind en ouder	44
4.3 Mogelijkheden en inspiraties voor contact	45
Jouw routekaart	47
Tips van ouders voor ouders	51
5. Adviezen en tips voor school	52
Ervaringsverhaal	53
5.1 In gesprek met een kind	54
5.2 Praktische hulp	57
Doepagina's (print en vul in)	58
5.3 In de klas	60
Adviezen en tips voor school	61
6. Verder lezen en verwijzingen	63
6.1 Begeleiding en hulp in het gezin	64
6.2 Begeleiding bij contact met gedetineerde ouder	66
6.3 Begeleiding tijdens detentie en bij terugkeer na detentie	67
6.4 Begeleiding bij detentie in het buitenland	68
6.5 Links, boeken en andere materialen	69
Nawoord van Minister voor Rechtsbescherming	72
Franc Weerwind	
Dankwoord	73

“Je hoeft me niet zielig te vinden, ik ben geen slachtoffer. Een gedetineerd familielid hebben en een slachtoffer zijn, zijn twee hele verschillende dingen.”

COLOFON

Uitgave

Expertisecentrum K I N D
expertisecentrumkind.nl
Maart 2023

Vormgeving

Elianne Schotanus
studioems.nl

Coverfoto

Amy Verhoeven

Voorwoord namens familieleden

“Daar zat ik dan... De vader van mijn kinderen moest zich melden na een inval van de politie bij mij thuis. Al een paar jaar leefden wij apart maar probeerde ik de zorg voor de kinderen met hem te delen. Vader zei dat hij na 2 dagen wel weer terug zou zijn, tot de advocaat belde, hij was in volledige beperking geplaatst. Ik mocht daarom niet weten waarvoor of voor hoe lang hij vast zou zitten. Beperkingen? Dat is toch als er iets heel ergs is gebeurd? En dat weekend zouden we gaan sleeën, vanwege de sneeuw. Wat zal ik tegen de kinderen zeggen? Met wie kan ik eigenlijk overleggen? Is het veilig om met instanties contact op te nemen? En hoe Google je zoiets?”

“Is het veilig om met instanties contact op te nemen? En hoe Google je zoiets?”

Allemaal vragen waar ik in het begin van de detentie tegenaan liep. Na 3 weken werden de beperkingen beëindigd en kwam de vraag of we op bezoek konden komen. De volgende reeks vragen kwam op. Hoe werkt dat bezoek, wat mag je meenemen? Wat moet je aan qua kleding? Wat zijn de regels (in corona tijd) voor bezoek? Is de gevangenis wel een plek waar ik mijn kinderen naartoe wil brengen?

Ik las dat kinderen van gedetineerden meer kans maakten zelf met justitie in aanraking te komen. Hoe kan je dit voorkomen? Wat is daarvoor nodig? Wat staat ons nog te wachten en hoe werkt dit eigenlijk zo'n bewaring en detentie traject?

Al deze vragen deelde ik met andere ouders van kinderen met een ouder in detentie. Ik kwam terecht in een netwerk van mensen die in contact staan met professionals op dit gebied. Dat het wijkteam en school hiervan geen kaas hadden gegeten bleek al gauw. Om die reden was het voor mij belangrijk eraan mee te werken dat er een soort gids zou komen. Een punt waar tenminste staat waar je terecht kunt met je vragen.

Samen met andere betrokkenen, leerkrachten, maatschappelijk werkers en naasten van gedetineerden waren er brainstormsessies. Hieruit is onder andere bijgaande gids ontstaan. In gewone taal zodat iedereen het begrijpt. Want van al die juridische termen werd ik al tureluurs.

Voor ons loopt het traject nog volop en zijn mijn kinderen, hun vader en ik bezig met de re-integratie van ons gezin. Rehabiliteren vanuit deze nieuwe situatie. Hopelijk biedt het jullie de steun die destijds nog niet georganiseerd bestond of tenminste niet vindbaar was.

Ik ben heel dankbaar dat er wordt meegedacht en dat er mensen zijn die zich onbevooroordeeld inzetten voor ons en onze kinderen. Dat deze gids er is en dat er een stukje duidelijkheid is in de wirwar van regels en processen.”

Moeder Miriam

“Voor je ligt de ‘Gouden Gids’ voor en door familieleden met een ouder in detentie. In deze gids wordt in 6 overzichtelijke stappen alles van A tot Z aan je uitgelegd wanneer je te maken hebt met een ouder in detentie. De afgelopen tijd hebben veel betrokken mensen, waaronder familieleden en onderwijzers, onder leiding van expertisecentrum K I N D samengewerkt voor de invulling van deze gids.

“Vraag om hulp indien nodig, zoek een luisterend oor als je daar behoefte aan hebt (delen helpt echt!) en bovenal wees niet te streng voor jezelf!”

Als moeder weet ik als geen ander hoe deze (eerste) periode voor jou als ouder/familie lid moet voelen. Tips van mij: vraag om hulp indien nodig, zoek een luisterend oor als je daar behoefte aan hebt (delen helpt echt!) en bovenal wees niet te streng voor jezelf!”

Moeder Rianne

Voorwoord vanuit het onderwijs

Als samenwerkingsverband primair onderwijs in de stad Utrecht maken wij ons iedere dag hard voor de ontwikkelkansen van ieder kind. Wij geloven in inclusief onderwijs, binnen een inclusieve samenleving, waarbij het leer- en ontwikkelrecht van ieder kind het uitgangspunt is. Ieder kind, dus ook de kinderen met een ouder in detentie en wat mooi dat deze gouden gids hier bijzondere aandacht aan schenkt.

De gevolgen voor kinderen met een ouder in detentie zijn groot en door schaamte wordt de school niet altijd op de hoogte gebracht. Dit terwijl de leerkracht het verschil kan maken door het bespreekbaar te maken als je een gedetineerde ouder hebt en het stigma te reduceren.

En dit hoeft een leerkracht *niet alleen* te doen.

Als samenwerkingsverband hebben we, via Netwerk LPO, meegeschreven aan de in december 2022 landelijk gepubliceerde notitie *Een sterke basis door krachtige samenwerking* van partners in opvang, onderwijs en zorg voor de jeugd. Een sterke pedagogische basis is voorwaardelijk voor een goede start en een goede toekomst van ieder kind en iedere jongere. Hoe sterker die basis, hoe beter vragen en problemen die bij opgroeien horen, in het gewone leven kunnen worden opgepakt. Hoe kunnen we samen zorgen voor deze sterke pedagogische basis?

Een sterke pedagogische basis waar ook kinderen met een ouder in detentie gezien, gehoord en gewaardeerd worden. Waar zij voelen dat zij er mogen zijn met alles wat bij hen hoort en waar geen ruimte (meer) is voor schaamte. Dit is de reden dat wij onlangs aandacht hebben besteed aan de missie van Expertisecentrum K I N D in onze nieuwsbrief en op onze sociale media kanalen. En dat zullen we blijven doen.

Naast het belang voor de kinderen onderschrijven wij het belang van deze missie voor de ouders in detentie of de ouders met een (ex)partner in detentie. We werken samen met ouders vanuit gelijkwaardig partnerschap. Daarom is het belangrijk dat ook zij gezien, gehoord en gewaardeerd worden. In alles wat zij meedragen en meemaken.

We hopen en verwachten dat deze gids eraan bijdraagt om het bespreekbaar te maken als je een gedetineerde ouder hebt en het handelingsrepertoire van leerkrachten voor deze kinderen te vergroten. En als wij daar als samenwerkingsverband aan kunnen bijdragen, dan doen wij dat graag.

Goed voor elkaar.

Jetta Spaanenburg

Directeur - bestuurder [SWV Utrecht PO](#)
Voorzitter Netwerk LPO

Inleiding

Voor alle ouders, familie en leerkrachten van kinderen met een gedetineerde ouder

"Eerst de schrik van de politie aan de deur, de woordenwisselingen en daarna de arrestatie. Mijn dochter en ik bleven samen achter. We staarden elkaar aan en wisten niet waar we het moesten zoeken. Je loopt op zo'n moment ook niet direct naar de burens om te vertellen dat je man is opgepakt. Er leek ook niemand aan mijn dochter te denken, die haar vader moest missen. We kregen geen informatie over wie ons kon helpen of waar we vragen konden stellen. Daarom ben ik zelf maar op zoek gegaan naar informatie over wat het beste voor mijn dochter zou zijn en wie ons zou kunnen helpen. Ik wil graag dat zij niet beperkt wordt doordat haar vader vastzit, maar ja.. hoe voorkom ik dat?"

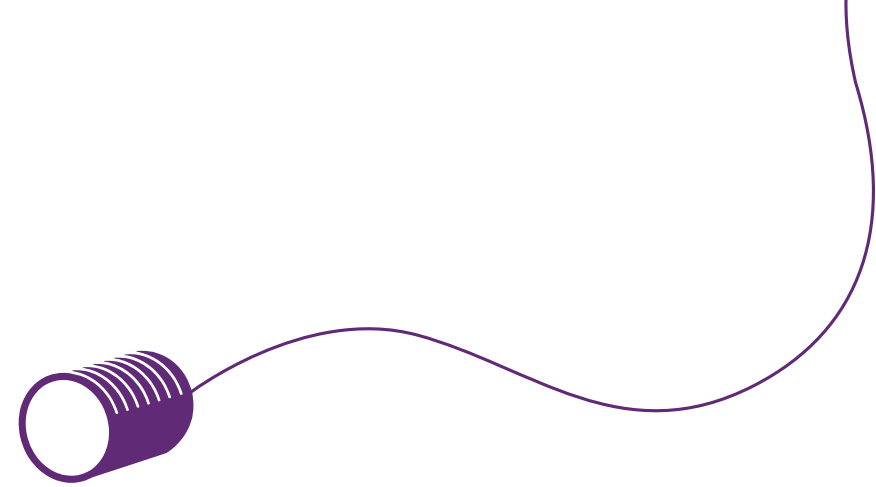
Moeder Karin aan de telefoon bij
Expertisecentrum K I N D

Het zal je maar gebeuren: je partner is gearresteerd en je moet het aan je kinderen vertellen. Of je vader of moeder komt in de gevangenis. Wat doe je dan? Waar krijg je informatie? Wie kan je vertrouwen?

Elke dag moeten in Nederland 25.000 kinderen, vaak onverwacht, een vader of moeder missen door detentie. Gezinnen blijven achter met veel vragen en onzekerheden, soms zelfs met de vraag waar de vader of moeder überhaupt is. Zij zoeken naar antwoorden en informatie. Ze worden geconfronteerd met gedachten, oordelen en vragen uit de omgeving. Ze denken dat ze met hun kinderen de enigen zijn die dit meemaken. Ze ervaren geen rol te hebben bij besluiten die voortvloeien uit de straf van hun naaste. Het feit dat er zo weinig directe informatie voor hen beschikbaar is, lijkt dit te bevestigen.

Daarnaast hebben onderwijzers van deze kinderen niet altijd voldoende weet van de effecten van de detentie van een ouder op het hele gezin en de omgeving. Wat moet je doen als een kind in de klas hiermee naar je toekomt? Een leerkracht weet vaak niet van de mogelijkheden en beperkingen van het contact met de gedetineerde ouder, de zorgen thuis en hoe het gevangeniswezen werkt. Veel ouders, familie en professionals, zoals leerkrachten, komen bij het Expertisecentrum K I N D met (vaak dezelfde) vragen over kinderen met een gedetineerde ouder. Samen de antwoorden verkennen geeft vaak al lucht in de dagelijkse situatie.

Het Expertisecentrum K I N D is hét kennis- en adviescentrum waar informatie uit recente praktijk en onderzoek te vinden is met betrekking tot kinderen met een ouder in detentie, voor zowel professionals als familie. K I N D werkt op een herstel-en krachtgerichte manier, ook samen met organisaties en personen en kan doorverwijzen naar hulp. K I N D is opgericht door Exodus Nederland en het lectoraat Transmuraal Herstelgericht Werken van Avans Hogeschool.

Project Mantel van Zorg, omzien naar kinderen met een gedetineerde ouder

Deze kwetsbare groep kinderen heeft een hoger risico op uitval op school, uitsluiting en intergenerationele overdracht van criminaliteit. Juist deze kinderen moeten preventief beschermd worden door de mensen om hen heen. Daarvoor is de juiste informatie, steun en hulp nodig. Daarom zijn we [het project 'Mantel van Zorg'](#) gestart, gesteund door Kinderpostzegels, VSB fonds en Exodus Nederland, met als doel het gesprek over detentie te normaliseren, stigma's te verminderen en informatie te bieden die helpt om de kinderen te omringen met goede zorg. Het resultaat is deze 'Gouden Gids', waarmee we erkenning willen geven aan familie en kinderen, zodat zij zich gezien, gehoord en begrepen voelen. Leerkrachten worden zich meer bewust van het bestaan van deze kinderen en kunnen handvatten bieden in de klas. Hierdoor kunnen we, met elkaar, kinderen van een gedetineerde ouder omringen met een 'mantel van zorg'.

Wat hebben we gedaan?

We zijn om de tafel gegaan met familieleden, leerkrachten, mentoren en kinderen, zowel mét als zónder ervaring met detentie. We hebben geluisterd, vragen aan elkaar gesteld en er zijn ervaringen gedeeld. Ook zijn we met creatieve werkvormen aan de slag gegaan om in beeld te brengen wat de effecten van een ouder in detentie zijn. De inbreng van de deelnemers tijdens online ontmoetingen en de opbrengsten van een enquête onder ouders en leerkrachten gaven richting aan de inhoud van deze gids. In de ontmoetingen kwamen we er samen achter welke vraagstukken en dilemma's er liggen en welke zorg en informatie nodig is, zowel thuis als in het onderwijs. De bewustwording van de posities als ouder en leerkracht ten opzichte van het kind en de worstelingen daarbij waren bijzonder om te delen.

We bieden in deze gids alle informatie, tips en ervaringen die we hebben verzameld, zodat gezinnen en onderwijs hier direct beschikking over hebben als een ouder in detentie belandt en zij geholpen worden bij de diverse dilemma's en vraagstukken waar zij met de kinderen tegenaan lopen. Op die manier nemen we vroegtijdig onzekerheden weg en vinden familieleden en onderwijs sneller ingangen tot informatie en hulp.

Leeswijzer

We beginnen in **hoofdstuk 1** met het beschrijven van het strafproces. Wat komt er op je af vanaf het moment van arrestatie tot aan de detentie? Welke detentievormen zijn er en wat houden die in? Hoe gaan de re-integratie en het verlot in zijn werk?

In **hoofdstuk 2** gaan we in op het praten met en vertellen aan kinderen over detentie, de waarde daarvan, de dilemma's en wat je kunt doen.

In **hoofdstuk 3** vind je meer informatie over de gevolgen van arrestatie en detentie van een ouder voor het kind. Wat helpt daarbij en wat niet?

Hoofdstuk 4 gaat over het contact tussen het kind en de gedetineerde ouder. Het stipt aan welke vormen van contact mogelijk zijn en er wordt gesproken over het recht van zowel ouder als kind op contact en de waarde daarvan.

Hoofdstuk 5 gaat over de begeleiding door onderwijs en de omgang daarbij met het kind.

Tot slot helpen de vele verwijzingen, links, boeken en andere materialen in **hoofdstuk 6** je op weg naar hulp(instanties) en verdiepende informatie.

Woordkeuzes

In de gids spreken we over **ouders, gezinnen en familie**. Hiermee doelen we op alle opvoeders en verzorgers van kinderen met een ouder in detentie die zorg voor hen dragen en verantwoordelijk voor hen zijn. We weten dat de gezinssituaties waar deze kinderen in opgroeien, kunnen verschillen: uiteenlopend van samenwonende, gescheiden of alleenstaande ouders, samengestelde gezinnen, stiefouders, pleeggezinnen en andere familierelaties tot het kind. Bij uithuisgeplaatste kinderen kan deze gids behulpzaam zijn voor hun begeleiders bij het begrijpen van de situatie van het kind.

De **gedetineerde** in deze gids kan natuurlijk zowel een vader als een moeder zijn. Soms gaat het om broers, zussen of andere familieleden die gedetineerd zijn. In de gids gaan we hier niet specifiek op in, maar de informatie en tips kunnen worden gebruikt in alle situaties waarin een familielid gedetineerd is. Voor het leesgemak schrijven we in de gids overal over 'hij', zowel als het om de gedetineerde als om het kind gaat. Overal waar 'hij' staat, kan ook 'zij' worden gelezen.

We spreken vooral over de **gevangenis** of de **PI** als we het hebben over de plek waar iemand gedetineerd zit. Dit kan echter ook bijvoorbeeld een tbs-kliniek of Huis van Bewaring zijn. In paragraaf 1.2 worden de verschillende vormen van detentie uitgelegd.

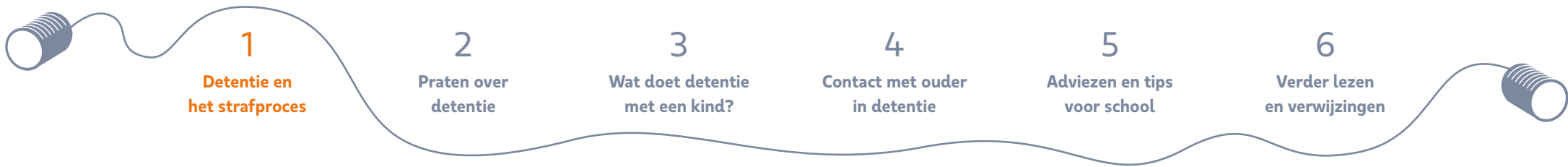
Waar **leerkracht** staat, kan ook **docent** of **onderwijzend personeel** worden gelezen. De leerling of student in primair, voortgezet of middelbaar onderwijs krijgt met dezelfde vraagstukken te maken.

In vrijwel de hele gids, met uitzondering van hoofdstuk 5, wordt de thuisblijvende ouder aangesproken in de vorm van **'je'** en **'jouw kind'**. De informatie kan echter ook heel nuttig zijn voor onderwijspersoneel, hulpverleners en andere begeleiders van het kind.

Detentie en het strafproces

1

1.1 Stappen van het strafproces

Hierna volgen de verschillende stappen van het strafproces. Het proces verloopt niet altijd precies zoals hier beschreven, er zijn veel uitzonderingssituaties waardoor stappen bijvoorbeeld tegelijkertijd lopen of de volgorde anders is.

Meer informatie over de strafrechtelijke procedure

1. Aanhouding en voorarrest

Een aanhouding wordt gedaan door de politie; dat kan thuis gebeuren. Hierbij zou door de politie altijd een kindcheck moeten worden gedaan (zie [hoofdstuk 3](#)). Soms krijgt een verdachte de mogelijkheid zichzelf te melden bij de politie, om een ingrijpende aanhouding te voorkomen. Na de aanhouding begint het voorarrest, eerst in een politiecel. Dan wordt de verdachte ook verhoord door de politie. De verdachte krijgt, in elk geval bij een eerste verhoor, een advocaat toegewezen of kan zelf een advocaat regelen. Op vaste momenten (na 3 dagen en dan weer na 14 dagen) wordt het voorarrest opnieuw beoordeeld. De verdachte kan dan in vrijheid de strafzaak afwachten of moet in een Huis van Bewaring (detentie) blijven. In sommige gevallen kan een verdachte 'in beperkingen' worden gezet. Hij mag dan geen contact met anderen hebben, behalve de politie en zijn advocaat. Hier zit geen bepaalde periode aan vast; de officier van justitie of rechtbank bepalen hoe lang de beperkingen duren.

Lees meer over het voorarrest

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

2. Opsporingsonderzoek

De strafzaak wordt onderzocht door de politie en de officier van justitie. Als het **voorarrest is beëindigd**, mag de verdachte het onderzoek in vrijheid afwachten. Vaak is dit wel onder bepaalde voorwaarden waar hij zich aan moet houden. Als het **voorarrest niet is beëindigd**, moet de verdachte het onderzoek in het Huis van Bewaring afwachten.

Tijdens het onderzoek worden de verdachte en getuigen gehoord, kan de politie bijvoorbeeld een huiszoeking doen en soms wordt een rapport opgesteld door de reclassering of een psychiater, waarbij ook naasten van de verdachte worden betrokken.

Een **Huis van Bewaring** is meestal op dezelfde locatie als een 'gewone' gevangenis.

3. Dagvaarding

De officier van justitie beslist of en wanneer een strafzaak voor de rechter komt. De verdachte ontvangt dan een dagvaarding (op het adres van verblijf), waarin de strafbare feiten worden beschreven waar hij voor wordt vervolgd en wanneer de rechtbank de zaak zal behandelen. De verdachte en zijn advocaat mogen het dossier opvragen; familieleden kunnen dit zelf niet doen.

"Ik wilde eigenlijk dat mijn leven door kon gaan alsof er niks aan de hand was"

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

4. Zitting

De zitting vindt plaats in de rechtbank (eerste aanleg), het gerechtshof (hoger beroep) of bij de Hoge Raad (in cassatie). Bij grote zaken vindt vaak eerst een **pro-formazitting** plaats. Als de verdachte nog vastzit, vindt er minimaal elke 90 dagen een zitting plaats om te bepalen of hij vast moet blijven zitten of vrij mag komen (let op: vrijkomen betekent dan niet dat de strafzaak niet verdergaat. De rest van de zaak mag in vrijheid worden afgewacht tot de uitspraak).

Tijdens de inhoudelijke zitting(en) onderzoekt de rechter of de verdachte strafbaar ('schuldig') is aan het aan hem opgelegde feit en welke straf en/of maatregel hij daarvoor opgelegd moet krijgen.

De zittingen zijn in principe openbaar; familie en vrienden (boven de 12 jaar) mogen dus bij de zittingen aanwezig zijn.

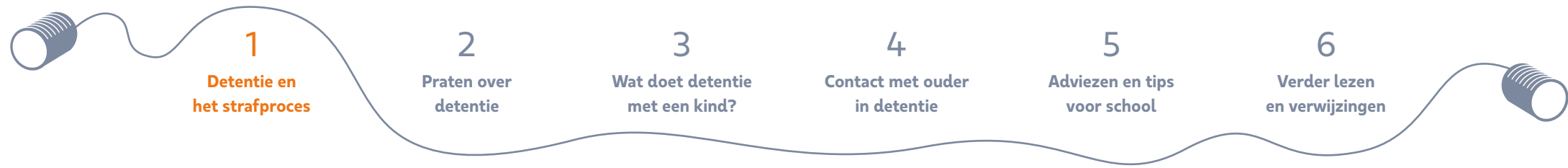
Pro-formazitting

Tijdens deze zitting wordt de zaak nog niet inhoudelijk behandeld, maar wordt bekeken wat volgens het Openbaar Ministerie (OM) of volgens de verdachte en zijn advocaat nog verder onderzocht moet worden.

5. Uitspraak

Uiterlijk 2 weken na de laatste zitting doet de rechtbank uitspraak. Daarin bepaalt de rechter of hij de verdachte vrijsprekt of veroordeelt.

Bij een **veroordeling** kan de rechter een straf en/of maatregel opleggen. Dit kan een gevangenisstraf zijn, maar ook een boete, taakstraf of tbs (zie voor meer informatie over tbs [pagina 15](#)). De verdachte kan binnen 2 weken na de uitspraak hiertegen in beroep gaan. De zaak zal dan worden behandeld door het gerechtshof, meestal binnen 3 maanden na het instellen van hoger beroep. Ook de zittingen bij het gerechtshof zijn openbaar.

6. Straf uitzitten

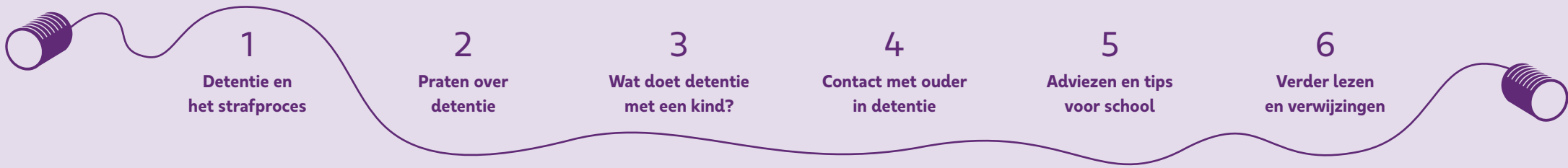
Na de uitspraak begint de gevangenisstraf of maatregel (bijvoorbeeld tbs). Het kan een aantal weken, maanden of zelfs jaren duren voordat de **'tenuitvoerlegging'** van een vonnis (uitspraak) plaatsvindt als een verdachte nog niet in voorlopige hechtenis zit. Dat kan verschillende oorzaken hebben, zoals gebrek aan plekken in de gevangenis of een lange administratieve afwikkeling. Bij voorlopige hechtenis wordt de periode dat de verdachte al vastzat van de straf afgetrokken. Soms mag de veroordeelde eerder vrijkomen dan de totale duur van de straf (maximaal 2 jaar eerder). Daar zitten dan wel bepaalde voorwaarden aan vast, zoals contact met de reclassering of een begeleidingstraject.

[Meer informatie over eerder vrijkomen](#)

Tenuitvoerlegging houdt in dat de opgelegde straf wordt uitgevoerd, dus dat een veroordeelde zijn straf moet uitzitten.

“Buiten mij als ouder om is het heel belangrijk dat de kinderen een vertrouwenspersoon hebben bij wie ze terecht kunnen. Want heel veel dingen houden ze voor mij achter, omdat ze mij daar niet mee willen belasten.”

Je wilt schreeuwen, maar niemand die je hoort!

Mijn ervaring met de aanhouding van mijn moeder

“We komen voor je moeder!” Is dit een overval, is dit een ontvoering? Wat is hier aan de hand? Het was 07:00 ’s ochtends en er werd luid op de deur gebonsd. Wat een doodnormale dinsdag hoorde te zijn, werd het begin van een werkelijke nachtmerrie. Voordat ik het wist stond ons huis vol met agenten in burgerkleding. Ik hoorde vanuit de woonkamer dat ze voor mijn moeder kwamen, maar nog voordat ik een glimp van haar kon opvangen, werd ze al meegenomen; een politieauto in. Er was geen tijd voor vragen en al helemaal niet de mogelijkheid om afscheid te nemen. Ik bleef achter met mijn vader en duizenden vragen.

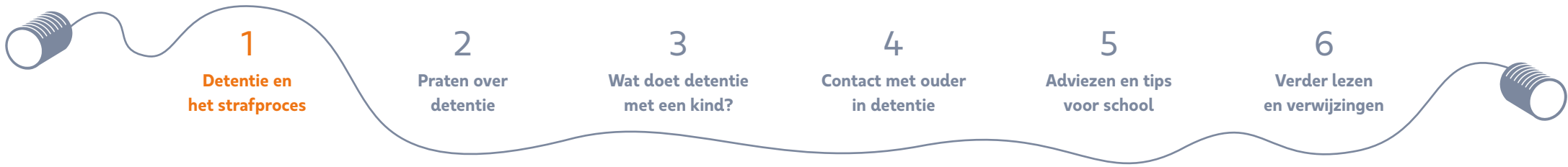
Vragen die ik aan niemand kon stellen. Door de angst verstijfde ik, maar er was nog geen plek voor tranen. Onder toezicht van een agent mocht ik mij klaarmaken voor school. Het voelde haast alsof ik crimineel was. Alsof er niks gebeurd was deze ochtend, fietste ik

naar school. Eenmaal op school aangekomen brak ik in duizend stukjes, maar ik kon niemand vertellen wat er aan de hand was. Angst maakte plaats voor schaamte en verdriet. Uiteindelijk heb ik mijn mentor en decaan in vertrouwen moeten nemen, omdat ik steeds meer lessen miste. Ik miste een stukje begrip vanuit school en ik voelde mij soms veroordeeld. Achteraf gezien kan ik begrijpen waarom mijn docenten moeilijk wisten hoe ze met de situatie om moesten gaan, maar op dat moment was het heel fijn geweest als er erkenning en herkenning was geweest. Mijn vriendinnen heb ik ook in vertrouwen genomen, ondanks dat iedereen hartstikke lief voor je is, weet niemand precies waar je doorheen gaat. Ik voelde dat en ik vervreemde mij van de rest.

In het begin probeer je hoop te houden. De advocaten hadden namelijk gezegd dat het allemaal wel goed zou komen. Je hoopt dat na 3 dagen alles

weer normaal is en je je leven kan herpakken. De 3 dagen worden nog eens 3 dagen, gevolgd door 14 dagen en voor je het weet, heb je je moeder al een maand niet kunnen spreken en zien. Teleurstelling na teleurstelling. Je voelt je voorgelogen. Je wilt schreeuwen, maar niemand die je hoort. Je wilt vechten, maar tegen wie vecht je dan? Dan word je plotseling gebeld, een onbekend nummer. Ik hoorde de stem van mijn moeder aan de andere kant van de lijn. Ik probeerde me sterk te houden, is dit dan het licht aan het einde van de tunnel? Na een maand van beperking mochten we telefonisch contact hebben en werd het bezoek ook mogelijk gemaakt. In totaal heeft mijn moeder drie maanden in voorarrest gezeten en is het strafrechtelijk proces nog steeds in volle gang.

Maria (deze naam is vanwege privacyredenen gefingeerd)

TIP: Print deze pagina uit en vul deze samen in met het kind.

Plak hier een foto of maak een tekening:

Bij ons ging het strafproces als volgt:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Mijn gevoel hierbij is/was:

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

1

Detentie en
het strafproces

2

Praten over
detentie

3

Wat doet detentie
met een kind?

4

Contact met ouder
in detentie

5

Adviezen en tips
voor school

6

Verder lezen
en verwijzingen

1.2 Verschillende vormen van detentie

Hieronder worden de verschillende vormen van detentie uitgelegd. Op de website van [Dienst Justitiële Inrichtingen \(DJI\)](#) is een overzicht te vinden van de verschillende detentielocaties. In de rest van de gids spreken we voor de leesbaarheid over 'gevangenis' waar we eigenlijk alle onderstaande soorten detentie bedoelen.

Penitentiaire Inrichting

Een Penitentiaire Inrichting (PI) is een plek waar de verschillende 'regimes' waarin iemand vast kan zitten (Huis van Bewaring, gevangenis en PPC, zie hieronder) verzameld zijn. De PI's bevinden zich op verschillende locaties in Nederland.

Huis van Bewaring

Een Huis van Bewaring is een onderdeel van een gevangenis waar mensen hun strafzaak 'in voorlopige hechtenis' afwachten. Iemand is dan nog niet veroordeeld, omdat er nog geen uitspraak van een rechter is gedaan. De rechter heeft dan wel bepaald dat hij/zij vast moeten blijven zitten tot de uitspraak.

Gevangenis

In de gevangenis zitten de mensen vast die door de rechter veroordeeld zijn tot een gevangenisstraf. Dit is de 'echte' gevangenis, waar mensen ook voor langere tijd vast kunnen zitten.

Penitentiair Psychiatrisch Centrum

Een Penitentiair Psychiatrisch Centrum (PPC) is een onderdeel van een PI waar gedetineerden met psychiatrische aandoeningen, een verslaving of een verstandelijke beperking zitten en waar zij continue psychiatrische zorg kunnen krijgen. Het verschil met een FPC (tbs-kliniek) is dat iemand in een PPC gevangenisstraf uitzit, niet een tbs-maatregel. Daarnaast hoeft datgene waarvoor iemand in een PPC wordt behandeld niet met het delict te maken te hebben.

Forensisch Psychiatrisch Centrum (tbs)

In een Forensisch Psychiatrisch Centrum (FPC) zitten mensen met een maatregel tot terbeschikkingstelling (tbs). Zij worden daar behandeld voor de psychiatrische problemen die hebben geleid tot het plegen van het delict. Vaak vindt tbs in een FPC plaats ná een gevangenisstraf. Van tevoren is niet duidelijk hoe lang tbs duurt; deze kan telkens opnieuw verlengd worden door een rechter. Pas als iemand voldoende geresocialiseerd is, kan hij of zij vrijkomen. Resocialisatie betekent dat een veilige terugkeer in de maatschappij mogelijk is waarbij de kans op opnieuw

1

Detentie en het strafproces

2

Praten over detentie

3

Wat doet detentie met een kind?

4

Contact met ouder in detentie

5

Adviezen en tips voor school

6

Verder lezen en verwijzingen

in de fout gaan zo klein mogelijk is. Verlof is in tbs vaak een onderdeel van de resocialisatie en kent verschillende stappen: van begeleid tot onbegeleid verlof.

Meer informatie over tbs

Jeugdinrichting

Een Justitiële Jeugdinstelling (JJI) is een gevangenis voor jongeren aan wie de rechter een straf heeft opgelegd volgens het jeugdstrafrecht. Dit kan voor jeugdigen tot 23 jaar.

Vreemdelingenbewaring

De personen die in vreemdelingenbewaring in detentie zitten, hebben een strafbaar feit gepleegd. Ze zijn hiervoor door de rechter veroordeeld en verblijven illegaal in Nederland. Zij worden tijdens de detentie voorbereid op een terugkeer naar hun land van herkomst. Daarnaast bestaat er vreemdelingenbewaring voor mensen die onrechtmatig in Nederland zijn en niet uit zichzelf vertrekken of als er een risico is dat zij onder de uitzetting proberen uit te komen. Deze mensen hebben geen strafbaar feit gepleegd en wachten in vreemdelingenbewaring eigenlijk totdat zij moeten vertrekken naar hun land van herkomst.

Detentie in het buitenland

Een ouder kan ook in het buitenland zijn aangehouden en vastzitten. Dagelijks zitten ongeveer 2200 Nederlandse burgers in het buitenland vast. Zij vallen dan onder het Ministerie van Buitenlandse Zaken (BuZa). Als familie kun je contact met BuZa opnemen. De gedetineerde moet echter een contactpersoon aanwijzen en alleen deze persoon krijgt informatie over de situatie van de gedetineerde. Kinderen of hun verzorgers krijgen dus geen informatie rechtstreeks van hun gedetineerde ouder als zij de status van 'contactpersoon' niet hebben. In [hoofdstuk 6](#) wordt meer informatie gegeven over waar je terecht kunt en wat je kunt doen bij een detentie in het buitenland.

"Ik schaamde mij ervoor dat mijn man vastzat, ook al was het niet mijn schuld of die van mijn kind."

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

1.3 Verlof

Een gedetineerde kan verlof krijgen buiten een inrichting om te oefenen met nieuwe vrijheden en om zijn re-integratie te regelen. Het bezoeken van kinderen en andere familie kan onderdeel zijn van het verlof. Wanneer iemand verlof kan krijgen en hoe lang is afhankelijk van het soort inrichting en de fase van de straf of maatregel waar hij in zit. Soms zitten er voorwaarden vast aan het verlof, zoals het verplicht dragen van een enkelband. De gedetineerde in de gevangenis moet zelf het verlof aanvragen bij de directeur van de inrichting. Er is ook incidenteel verlof of strafonderbreking mogelijk bij bijvoorbeeld een sterfgeval in de familie. Deze moet apart aangevraagd worden. Binnen tbs is verlof meestal een onderdeel van de behandeling en hoeft de tbs-gestelde dit dus niet zelf aan te vragen.

1.4 Re-integratie

Om een gedetineerde voor te bereiden op zijn terugkeer in de maatschappij en te voorkomen dat hij opnieuw een misdrijf pleegt, werkt hij al tijdens de detentie aan zijn persoonlijke detentie- en re-integratieplan.

Dat plan beschrijft hoe het ervoor staat met bijvoorbeeld het werk en inkomen, de huisvesting en eventuele schulden van de gedetineerde. Dit is allemaal van invloed op de kans op recidive (het opnieuw 'in de fout' gaan).

Gedetineerden hebben alleen toegang tot computers in het Detentie & Re-integratiecentrum, waar zij de praktische zaken rondom hun re-integratie regelen (zoals het zoeken van werk of verzekeringen afsluiten). De toegang op die computers is heel beperkt en zij kunnen dus niet zomaar een mailtje sturen of ontvangen.

Het gezin en sociale netwerk van de gedetineerde spelen ook een grote rol bij plannen rondom re-integratie. Een gezin en goed sociaal netwerk kan namelijk de terugkeer na detentie makkelijker maken en de kans op recidive verkleinen. Het detentie- en re-integratieplan is de verantwoordelijkheid van de gedetineerde zelf, maar hij krijgt daarbij ondersteuning van een casemanager in de PI.

Als een gedetineerde bijna met verlof mag, gaat hij hiervoor ook een plan opstellen in zijn detentie- en re-integratieplan. Sinds 2021 is dit officieel vastgelegd in de [Wet Straffen en Beschermen](#). Hij denkt bijvoorbeeld na over waar hij verblijft tijdens het verlof en hoe het zal gaan met eventuele kinderen. Dat is natuurlijk ook afhankelijk van wat de kinderen daar zelf in willen en hoe het contact tijdens detentie is geweest. Zie daarvoor ook [hoofdstuk 4](#).

Praten over detentie

2

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

"Krijgt mama wel te eten
in de gevangenis?"

Eerlijk over de situatie

Het helpt kinderen écht als er met hen over deze moeilijke situatie eerlijk, met gevoel en opbouwend wordt gesproken. Het komt ten goede aan het vertrouwen van het kind in zijn ouders of verzorgers. Bovendien leert het kind om te gaan met lastige situaties en verbreedt het de kijk op het leven. Daarbij is het belangrijk goed naar het kind te luisteren. Het zal je verrassen dat ze soms met hele andere vragen komen dan jij verwacht.

2.1 Vertel ik het mijn kind wel of niet?

Situatie verzwijgen of verdraaien

Vertellen over detentie aan je kinderen is een onderwerp dat niet makkelijk is. Uit ervaring weten we dat gezinnen die met een detentie te maken krijgen vaak willen zwijgen over de detentie van de ouder. Deze keuze wordt gemaakt uit onzekerheid over de komende tijd en angst voor wat er met de kinderen zal gebeuren als ze weten dat hun vader of moeder in de gevangenis zit. Ook is er angst voor reacties van de omgeving. Toch is het verzwijgen of verdraaien van de waarheid voor kinderen vaak traumatischer dan het horen van de waarheid. Jonge kinderen ondervinden een verhoogd risico op geestelijke en sociale problemen als hen dingen verteld worden die de ervaringen van het kind tegenspreken. Het kind gaat zelf op zoek naar verklaringen voor de afwezigheid van de gedetineerde ouder, die soms erger zijn dan de werkelijke situatie. Bovendien lopen kinderen het risico om de waarheid te horen van anderen.

Het langdurig in stand houden van een verzonnen verhaal of zwijgen over de afwezigheid van de

gedetineerde ouder creëert onrust bij kinderen en kan gevolgen hebben voor basisvertrouwen in het leven en specifiek als het gaat om vertrouwen in hun ouders. Daarnaast kost het voor de ouder moeite om een geheim te bewaren. Geheimen bewaren is een bewust proces waar je je hoofd bij moet houden. Zwijgen over familiegeheimen kost veel energie en heeft nadelige effecten voor de ouder, zoals piekeren, obsessief gedrag, angst, depressie, schaamte en het creëren van een sociaal isolement.¹ Al deze effecten zijn ook van invloed op de betrokken kinderen.

De negatieve gevolgen van de detentie van een ouder kunnen beperkt worden als de gedetineerde ouder betrokken blijft bij het kind en waar mogelijk bij de opvoeding. Het is een recht van kinderen om contact te hebben met beide ouders (zie ook [hoofdstuk 4](#)). Daarnaast is het in gesprek gaan over de detentie, en eventueel het delict, van groot belang voor het herstel van de relatie tussen ouder en kind na de detentie. Dit vraagt een goede voorbereiding en met aandacht voor het desbetreffende kind.

1. Wismeijer, A. (2009). *Geheimen. De psychologie van wat we niet vertellen*. Nieuw Amsterdam.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Vragen van kinderen:

"Hoeveel contact is er tussen gevangenen en de vrije wereld?"

Dat wisselt erg per persoon. Sommige gevangenen hebben een grote familie of veel mensen om zich heen die graag langskomen. Anderen verliezen veel contacten door hun detentie. Vrijwilligers bezoeken soms ook mensen in de gevangenis, vooral de mensen die niemand hebben. Zo kunnen ze toch mensen uit de samenleving ontmoeten die er zonder oordeel voor hen zijn. Het delict is voor vrijwilligers niet belangrijk; zij komen om te luisteren en mee te denken. Vrijwilligers komen van organisaties zoals Exodus, Gevangenzorg of Humanitas en krijgen een training. Soms worden gevangenen ook nog door instanties bezocht waarmee zij zaken moeten regelen, zoals het behouden van een huis.

"Hoe vaak mogen gevangenen bellen?
Kost dat geld?"

Ja, gevangenen mogen bellen. Het kan per PI verschillen hoe vaak en hoe lang. Alle gevangenen hebben recht op minimaal één keer per week 10 minuten bellen, maar meestal kan het wel meerdere keren per week. Bellen kost geld en niet alle gevangenen hebben het geld daarvoor. Daarom kunnen zij ook gebruikmaken van een collect call via Telio. Degene die wordt gebeld, betaalt dan voor het telefoongesprek.

Je herkent een collect call uit de gevangenis aan het nummer 0900-0124.

[Meer informatie over Telio](#)

"Hoe vaak mag je op bezoek als
een familielid in de gevangenis zit?"

Elke gevangene heeft recht op minimaal één bezoek van één uur per week. Soms komt daar nog maximaal één keer per maand apart een ouder-kindbezoek bij. Vaak mogen er per gevangene maximaal 3 mensen tegelijk op bezoek komen. Soms mogen daar nog 2 kinderen onder de 5 jaar bij, dus dan ben je in totaal met 5 bezoekers. Als je 14 jaar of ouder bent, mag je in je eentje op bezoek gaan. Je familielid in de gevangenis moet jou altijd uitnodigen voor een bezoek en je bezoek aanmelden. Soms kan een casemanager helpen als je ouder je niet uitnodigt en als jullie een gezinsbegeleider laten weten hoe belangrijk het contact is voor jou.

"Kun je appen met iemand
in de gevangenis?"

Nee, appen is niet mogelijk. Hoe je in contact kunt komen met je vader of moeder, lees je in [hoofdstuk 4.3](#).

"Heb je vrije tijd in de gevangenis?"

Ja, gevangenen hebben zelfs heel veel vrije tijd, vaak téveel. 's Avonds gaat de deur van de cel altijd dicht. Daar hebben zij een tv, magnetron, toilet en bed en ze kunnen boeken krijgen in de bibliotheek. Soms delen ze de cel met een andere gevangene. Verder vullen gevangenen hun tijd met werken, sporten, buiten 'luchten', religieuze diensten en afspraken met de casemanager.

Ik mocht dus niet over naar het 2e jaar!

Mijn ervaring met een vader die in aanraking kwam met justitie

Praten over detentie is iets wat ik niet graag deed... Om uit te leggen waar dat vandaan komt lees je hierna een stukje van het artikel [‘de sociale impact van een ouder in detentie’](#):

“Ik vraag mezelf weleens af: wat heeft mij nou het meest beschadigd. Was het de inval? Was het zijn arrestatie? Was het de onzekerheid? De geldproblemen? Dat al deze factoren mij niet koud hebben gelaten is een feit, maar ik denk toch dat de sociale impact het grootst was.

Mensen die ineens niet meer op mijn verjaardag kwamen, omdat ik mijn verjaardag bij m'n vader thuis vierde, de leugens die rondgingen en klakkeloos werden aangenomen, hoe ik met lede ogen aan zag hoe m'n vader ineens anders werd behandeld, het hele bemoei-proces over iets waar zichzelf nooit bij zijn geweest én nog erger: mensen die mij gingen vertellen hoe ik het moest doen, maar intussen geen vinger uitstaken om te helpen daar waar het echt nodig is. Een simpel advies: soms is gewoon je mond houden en er zijn meer dan genoeg. Dat is echt een verademing voor iemand met wie het even niet zo lekker gaat.

Ik weet ook niet wat dat is met mensen, maar op een of andere manier willen mensen je graag in een hokje duwen. Toen alles nog goed ging duwden mensen mij vaak in het hokje ‘verwend nest’. Het was ook te verwachten dat iedereen z'n hart vasthield, want ik zou het echt niet redden zonder het geld van papa. I did .. (: En toen ik met volle moed en een verbeterde glimlach mij door de storm probeerde te worstelen vonden mensen dat ik het allemaal niet deed zoals het hoorde. Er werd zelfs de illusie gewekt dat ik niet meer zelf kon denken. Er was ineens van alles wat ik wel en niet hoorde te doen. Als ik erop terugkijk werd ik als een hoopje ellende in een hokje geduwd. Andere mensen wilden bepalen wat goed voor mij was.

Neem als voorbeeld dat ik niet over mocht naar het 2e jaar, want ik had te veel aan mijn hoofd...”

Ik mocht dus niet over naar het tweede jaar. Ik had -inderdaad- al zoveel aan m'n hoofd dat het aangaan van deze discussie te veel was. Achteraf gezien vind ik dat ontzettend jammer en bleek vertellen over detentie niet de beste zet.

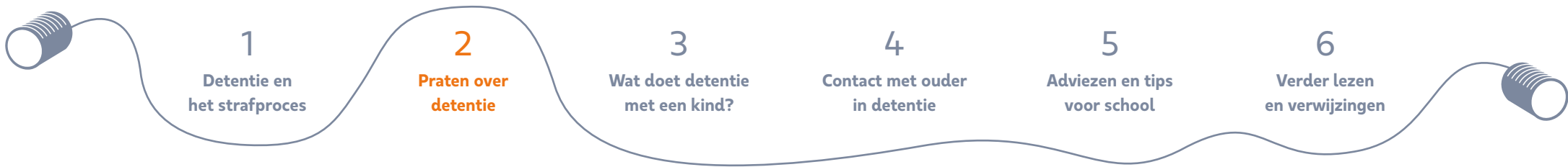
Het was een kleine moeite geweest om door m'n bleke gezicht en de wallen onder mijn ogen heen te

kijken, naar mijn krachtige eigenschappen: veerkracht, motivatie, doorzettingsvermogen en mijn zelfspot, waarmee ik het verdriet vaak wat verlichtte.

Dan was het inderdaad nog steeds niet makkelijk, maar dan had ik bij mijn vriendinnen in de klas kunnen blijven. De meiden die mij door dik en dun steunden in die periode. Zij waren een van de weinige redenen dat ik überhaupt zin had om naar school te komen en waren voor mij op dat moment een veilige haven. Dat had mij zoveel meer geholpen. Het is gelukkig allemaal goed gekomen, maar verder kijken en onderzoeken wat een kind/leerling écht nodig heeft kan veel goedmaken.

Ik wil niemand afschrikken om niet te praten over detentie. Je hoeft je niet te schamen en je moet er juist over kunnen praten. Eerlijk zijn over de situatie heeft mij uiteindelijk ook veel gebracht. Ik heb een cirkel aan hele fijne mensen om mij heen en ik weet precies aan wie ik wel en niet mijn energie moet besteden. Je krijgt niet altijd de reactie die je verwacht, maar aan het eind van de dag weet je hierdoor goed wie er voor je is en leer je sterk(er) in je schoenen te staan.

Annelyn

2.2 Hoe vertel ik het mijn kind?

Wij begrijpen dat dit gesprek met je kind niet makkelijk is en daarom geven we hieronder een aantal tips om het gesprek te voeren.

1. Jij kent jouw kind het beste

Niemand kent een kind beter dan de ouders zelf, dus volg daarin jouw gevoel hoe en waar je het gesprek het beste aan kan gaan. Vind je het moeilijk? Vraag dan of een familielid of, als school op de hoogte is, een vertrouwenspersoon op school (waar het kind vertrouwd mee is) wil ondersteunen bij het gesprek. Je kunt ook advies opvragen bij Expertisecentrum K I N D.

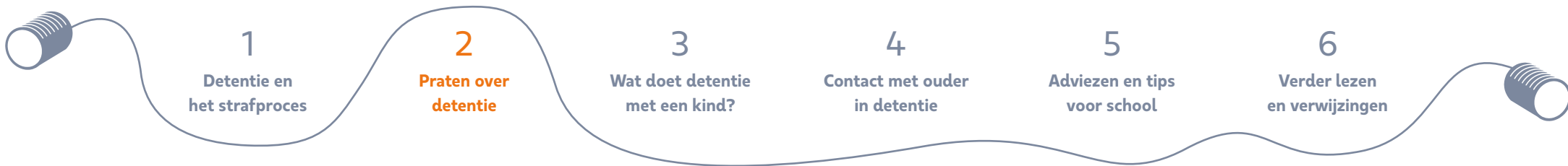
3. Bereid je voor op het gesprek

Bedenk vooraf wat je wel en niet wilt vertellen aan je kind. Wat hierin mogelijk is, is afhankelijk van de leeftijd van het kind en het gepleegde delict. Denk daarbij vanuit het perspectief van het kind en sta open voor vragen van je kind. Bedenk ook op welke vragen je wel of geen antwoord wilt geven en wat je gaat antwoorden, zoals de vraag wanneer papa of mama weer thuiskomt. Wees ook eerlijk als je het (nog) niet weet of het zelf nog moeilijk vindt om dit uit te leggen. Als het mogelijk is, kun je het gesprek samen met de gedetineerde ouder voorbereiden. Vind je het moeilijk om dit voor te bereiden of te bespreken, dan is hulp vragen van betrokken gezinsbegeleiders of het Expertisecentrum K I N D aan te raden. Je bent niet de enige die hiermee worstelt.

2. Houd het luchtig

Uit de praktijk blijkt dat een gesprek voeren met kinderen vaak makkelijker is op onverwachte en luchtige momenten waarbij jullie samen iets aan het doen zijn. Kinderen kunnen bij voorbaat al worden afgeschrikt als je ze aan tafel zet voor een stevig gesprek. Ze hebben dan wellicht al door dat er iets verteld gaat worden wat ingewikkeld of niet leuk is. Soms komen kinderen zelf met opmerkingen die een goede opening kunnen zijn voor dit gesprek: sluit daar dan bij aan.

→ 4. Maak afspraken met je kind

Bedenk vooraf dat het kind er wellicht met anderen over gaat praten. Maak daar afspraken over. Het kind opdragen om een geheim te bewaren is niet verstandig en kan zelfs traumatiserend zijn, maar je kunt een kind wel uitleggen dat bepaalde details niet op het schoolplein besproken hoeven te worden. Vraag het kind met wie hij het er graag over zou willen hebben, informeer deze mensen als dat kan en maak afspraken met wie het kind wel en niet over de situatie kan praten.

→ 5. Houd rekening met de leeftijd

Als je kinderen in verschillende leeftijdscategorieën hebt, is het aan te raden om het ieder kind apart en op een manier die bij de leeftijd past te vertellen. Het kan lastig lijken en zijn om detentie met jongere kinderen te bespreken, maar onthoud dat ook hele jonge kinderen begrijpen dat iemand straf krijgt als hij of zij iets fout doet wat niet mag (dat maken ze zelf ook weleens mee). Als volwassenen dingen doen die niet mogen van de wet, dan krijgen zij ook straf. Daarnaast voelen jonge kinderen het goed aan als er onzekerheid of stress is bij hun ouders. Afhankelijk van de leeftijd en het delict kan je beslissen welke details je wel en niet bespreekt.

← 6. Jouw kind is niet alleen

Veel kinderen denken dat zij de enige zijn met een papa of mama in de gevangenis. Dit voelt eenzaam en alleen. In Nederland zijn er elke dag 25.000 kinderen met een ouder in detentie. Dit is gebaseerd op een schatting, het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk hoger. Jouw kind is dus niet de enige die zich in deze vervelende positie bevindt. Dat mag je benadrukken.

← 7. Probeer niet te oordelen

Het kan natuurlijk zijn dat jij van alles van de situatie vindt, maar probeer niet teveel te oordelen over de gedetineerde ouder in het bijzijn van het kind. Het kind kan op die manier denken dat het niet van de gedetineerde ouder mag houden of durft jou niet volledig in vertrouwen te nemen. Verder kun je bepaalde eigen, niet-oordelende gedachten of gevoelens vanaf een bepaalde leeftijd wel met je kind delen. Het is voor een kind fijn om te weten dat het ook binnenshuis niet alleen is met zijn ingewikkelde gevoelens.

8. Maak duidelijk dat het kind geen schuld heeft

Kinderen nemen al snel de verantwoordelijkheid of schuld op zich. Het risico daarbij is dat hun eigen behoeftes worden ondergesneeuwd, met als gevolg dat hun identiteit niet goed tot ontwikkeling komt. Daardoor kunnen ze later ook gevoeliger worden voor schuldgevoelens en voorbijgaan aan hun eigen behoeftes. Maak je kind dus specifiek duidelijk dat hij geen enkele schuld heeft aan de detentie van zijn ouder.

9. Luister actief

Als het hoge woord eruit is, is de kans aanwezig dat jouw kind met veel vragen zit of juist veel wil vertellen. Aandachtig luisteren is hierbij belangrijk, werkt helend en bevordert jullie contact. Je kind mag zijn verhaal doen en hoeft daarbij niet bang te zijn voor negatieve gevoelens. Probeer niet te schrikken van vragen waar je niet op had gerekend. Het is niet erg als je geen direct antwoord of advies kunt geven en dit kun je ook zo aangeven. Let op je lichaamshouding, toon oprechte belangstelling en stel je bescheiden op.

10. Moedig het gesprek aan

Stel open vragen en vraag door. Vraag vooral door als het antwoord niet duidelijk is of als je kind gevoelswoorden gebruikt. Herhaal gevoelswoorden: 'stom, ja' 'je vindt dat niet leuk?'. Het kind gaat uit zichzelf meer vertellen. Erken ook de gevoelens van het kind, dat kan al door uitspraken als 'mmm', 'ooh' etc. Check of je je kind goed begrepen hebt door te herhalen wat het kind heeft gezegd of het zoveel mogelijk samen te vatten en daar een vraag aan te koppelen, zoals 'klopt dat?'. Daarnaast is het belangrijk dat je serieus neemt wat je kind zegt en vertelt, daardoor voelt hij zich gehoord en gewaardeerd.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

*Je begint altijd positief bij
'Words and Pictures':*

11. Gebruik een hulpmiddel

Vooraf voor jonge kinderen kan het een uitkomst zijn om het gesprek te voeren aan de hand van een hulpmiddel. Je kunt bijvoorbeeld een boek over detentie voorlezen of samen een [filmpje van DJJ](#) bekijken over de gevangenis.

Een bruikbare manier om het gesprek over detentie te openen is de methode 'Words and Pictures' (woorden en illustraties) van de [Signs of Safety-benadering](#). Het helpt het kind te begrijpen wat er is gebeurd en hoe we samen zorgen dat het kind veilig blijft. Het maken van het verhaal is een proces, dat goed voorbereid en begeleid moet worden. De woorden vormen het verhaal en dat verhaal wordt aangevuld met simpele illustraties, gemaakt door de ouder en/of een hulpverlener en soms samen met het kind.

Zie voor hulpmiddelen [hoofdstuk 6](#).

Voorbeeld van enkele stappen van een 'Word and Pictures' van een kind met een gedetineerde ouder:

Plaatje 1: Jij en papa zijn dikke maatjes. Jullie stoeien het liefst elke dag voor het slapen gaan. En de kussens vliegen om de oren.

Plaatje 4: Papa heeft verboden spullen verkocht aan veel mensen. Andere mensen voelen zich daardoor verdoofd en kunnen daar ziek van worden.

Plaatje 7: Papa mag volgende week meedoen met ouder kind bezoek. Dan kun je samen met papa weer een spelletje doen of bouwen met lego.

12. Vertel het op school

Op het moment dat school op de hoogte is van de detentie kan de school ook in de gaten houden hoe het met je kind gaat. Je kunt dan samen met de school een veilige haven zijn voor jouw kind. Het is raadzaam om dit wel in overleg met je kind te doen. Krijgt de leerkracht of mentor voor het eerst te maken met detentie? Dan zullen ze misschien ook nog wat informatie nodig hebben. Bied ze dan deze gids aan of laat ze bellen naar het Expertisecentrum K I N D voor advies.

Meer tips en hulp bij het praten over detentie met je kind

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Vragen van kinderen:

"Wordt er gevochten
in de gevangenis?"

Over het algemeen is het rustig in de gevangenis en wordt er ook goed toezicht gehouden, maar vechten komt weleens voor. Dat is ook niet vreemd als je bedenkt dat veel gevangenen erg moeten wennen aan de kleine ruimte waar ze in moeten verblijven en niet veel te doen hebben. Gelukkig wordt er steeds meer tijd besteed aan re-integratie.

"Komen mensen in de
gevangenis ook buiten?"

Ja, gevangenen hebben recht om minimaal één keer per dag te 'luchten', dus om naar buiten te gaan. Dat gebeurt op de luchtplaats; vaak is dat een groot plein, soms met wat bomen en ander groen. Er staat altijd een grote muur of hek om de luchtplaats heen, zodat gevangenen niet weg kunnen.

"Kunnen mensen in de
gevangenis dingen kopen?"

Ja, er is een speciale winkel in de gevangenis waar zij spullen voor zichzelf kunnen kopen, zoals wat eten.

"Is het verplicht om te werken
in de gevangenis?"

Werken is niet verplicht maar mag vaak wel. Gevangenen kunnen daar wat geld mee verdienen en het geeft een zinvolle tijdbesteding. Als gevangenen werken, krijgen zij vaak ook meer rechten en mogelijkheden.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

2.3 Help, ik heb het mijn kind nog niet verteld!

Als je jouw kind op een later moment pas vertelt dat zijn ouder in de gevangenis zit, leg dan uit waarom je het eerder lastig vond om het te vertellen, waarom je eerst misschien iets anders hebt verteld en dat je het kind wilde sparen. Je kind kan het je kwalijk nemen dat je een 'geheim' hebt bewaard, daarom is het belangrijk om uit te leggen waarom je daarvoor hebt gekozen.

Gebruik de tips uit [paragraaf 2.2](#) en geef je kind de ruimte om nu of later hierover met je door te praten. Let ook op lichaamstaal en gedrag van je kind dat verband kan houden met deze nieuwe informatie, zodat je het gesprek hierover kunt openen als dat nodig is.

"Ik vind het ontzettend belangrijk dat een kind ook heel goed meegenomen wordt in het proces."

"Ik heb geen zin om er de hele tijd over te moeten praten en ik kies zelf wel uit met wie ik erover praat."

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Detentie, uitsluiting en krachtbronnen in de klas

Op het Montessoricollege in Hengelo gaf het Expertisecentrum K I N D samen met [Terry Akins](#), entrepreneur Ouder, Kind en Detentie, een lessenreeks over detentie en stigmatisering. Terry weet uit ervaring wat het is als een ouder vastzit.

De klas waarin de lessen werden gegeven, had ervaring met een kind van een ouder in detentie en kon dus goed helpen met de inhoud voor deze gids. De doelen waren de kennis over detentie in de klas vergroten en het gesprek over een ouder in detentie 'normaliseren'.

"Moet hij/zij betalen om tv te kijken? En hoe komt diegene aan geld?"

"Krijgen ze wel te eten in de gevangenis, en wat? Is het lekker?"

In gesprek met de klas

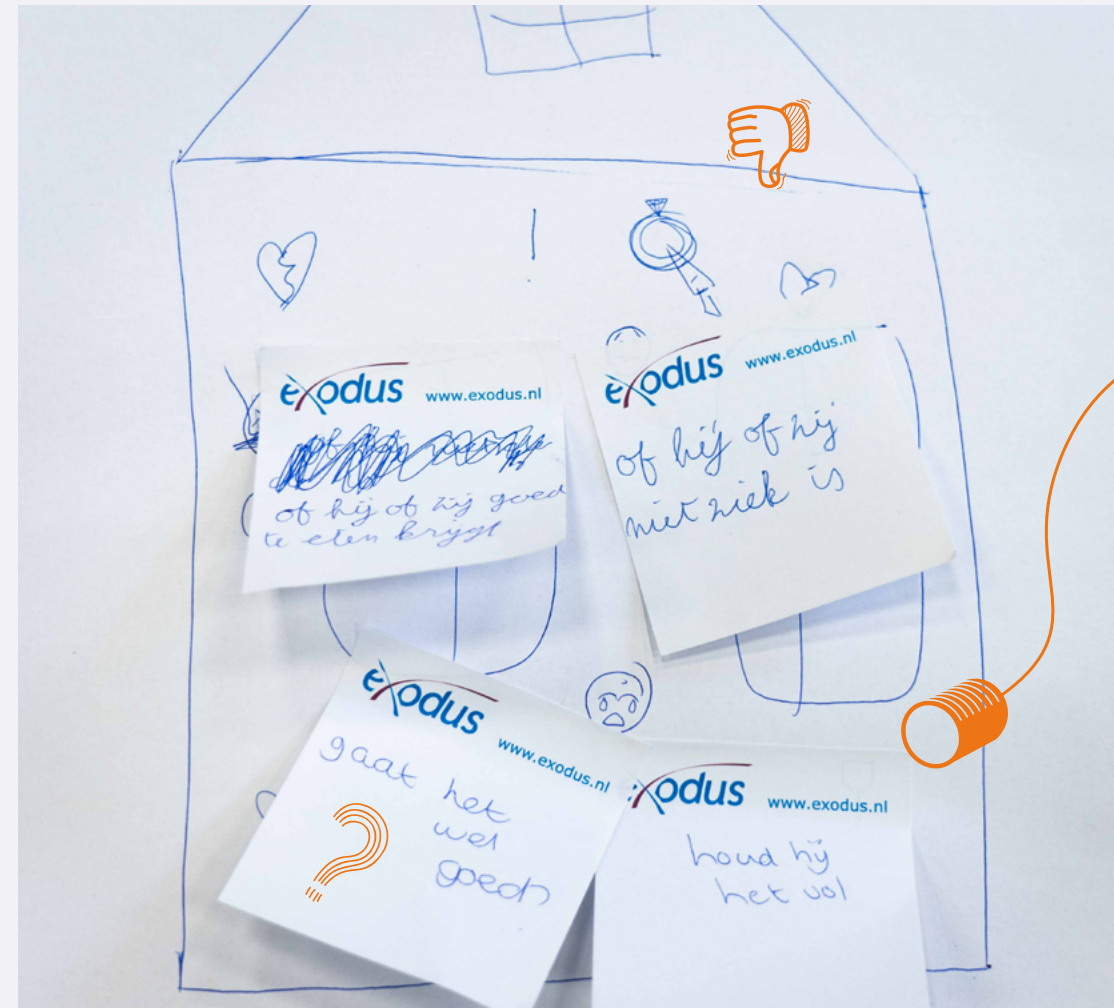
We gebruikten verschillende **methoden** om de leerlingen aan het woord te laten.

Via een **vragenbox** konden de leerlingen hun vragen en zorgen delen over het hebben van een ouder in detentie. Veel van vragen kom je in deze gids tegen.

Door middel van **stellingen** konden de leerlingen hun kennis over detentie testen. Tijdens het beantwoorden van de stellingen ervoeren een aantal leerlingen de willekeur van uitsluiting (zoals soms het geval is bij kinderen van gedetineerden), doordat zij een 'vreemde' opdracht moesten uitvoeren, zoals met hun rug naar de rest van de klas zitten. De leerlingen werden van tevoren voorbereid op het uitvoeren van vreemde opdrachten, om de veiligheid te borgen. Desondanks voelden ze de onrechtvaardigheid van uitsluiting goed aan.

Met de leerlingen is **gesproken over** de vele andere **ingrijpende jeugdervaringen** die jongeren kunnen meemaken, zoals scheiding van de ouders of het leven met een ouder met psychiatrische problemen (zie hierover ook [hoofdstuk 3](#)). Zo zagen zij in dat veel jongeren wel 'iets' meemaken in hun leven en dat detentie van een ouder daar niet veel van verschilt. Het is iets wat kinderen overkomt en waar zij geen schuld aan hebben.

Door middel van **brainstormvragen en focuskaarten** verplaatsten de leerlingen zich in een kind met een ouder in detentie. De focuskaarten hielpen hen om na te denken over de levensgebieden van het kind, waarop de detentie van een ouder invloed kan hebben. Ze beeldden zich in welke zorgen zij in die situatie zouden hebben en dachten na over wie of wat kan helpen als je ouder in detentie zit: de krachtbronnen.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Reacties op de les:

De leerlingen waren verbaasd over hoeveel kinderen in Nederland een ouder in detentie hebben en dat er zoveel kinderen te maken krijgen met ingrijpende ervaringen. Ze wisten ook niet dat ouders tijdens detentie toch rechten hebben.

Dat er zonder oordeel en open over dit onderwerp kon worden gesproken was nieuw en ook soms wat ongemakkelijk. Ook noemden ze dat ze onder de indruk waren over hoe kinderen zich voelen omdat ze niet makkelijk contact krijgen met hun ouder.

De zorgen die de kinderen beschreven waren:

- Komt hij ooit terug? Wanneer dan en komt hij dan weer bij ons wonen?
- Houdt hij het wel vol? Wat krijgt hij te eten? Hoe komt hij aan geld?
- Kunnen we op bezoek gaan? Hoe vaak en hoe ziet dat eruit?
- Hoe gaat het als hij terugkomt?
- Herkent hij mij nog wel?
- Houdt hij nog van mij?
- Mogen anderen weten wat er aan de hand is of moet ik het geheimhouden?
- Hoe zullen anderen hierop reageren?
- Wie ziet en begrijpt mij?
- Is het mijn schuld dat hij dit heeft gedaan?
- Hoe kan ik opletten in de klas, nu ik steeds aan papa/mama moet denken?

Krachten die werden genoemd:

- Goede vrienden
- Familie
- Aflleiding > Voetbal
- Praten op school

"School moet vooral goed luisteren. Begrip en extra aandacht hebben voor mijn emoties."

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Wat de leerlingen is bijgebleven van de sessie:

Interesse in de les?

Wil je op jouw school of in jouw klas ook zo'n les om kinderen te informeren en te helpen? Vraag het aan bij K I N D.

Dat er zo veel kinderen problemen hebben thuis

Wat een
gedetineerde eet

Begripvol

Weinig geld en hoge
prijzen binnen detentie

Dat zo veel kinderen met
detentie te maken hebben

Verbaasd

Dat een gedetineerde 1x
per week 1 uur bezoek mag

Interessant

Hoe het leven in detentie is

Zorgen

Dat een gedetineerde
naar buiten mag en hoe
hij aan geld komt

Veel jeugdtrauma's
bij kinderen

Een gedetineerde heeft toch nog
recht op bepaalde dingen

Gevoelens

Hoe het eraan toe gaat in de gevangenis

Dat kinderen niet makkelijk contact
krijgen met ouder in detentie

Wat doet detentie van een ouder met een kind?

3

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

3.1 Gevolgen van de detentie voor kinderen

Detentie van een ouder, en dus zijn afwezigheid thuis, heeft vaak grote impact op de achterblijvende (minderjarige) kinderen:

- Het wegvallen van een ouder, dus een groot gemis voor het kind zelf.
- Financiële problemen door het wegvallen van het inkomen van de gedetineerde ouder.
- Veel onzekerheden, bijvoorbeeld over hoe het met de gedetineerde ouder gaat.

Soms kan de andere ouder alleen voor het kind blijven zorgen. Als deze ouder de opvoedersrol niet meer kan vervullen door het wegvallen van de gedetineerde ouder komt het voor dat kinderen bij andere familieleden gaan wonen. Grootouders, tantes of andere familie van het kind kunnen dan hun (netwerk) pleegouders worden. Als ook dit geen mogelijkheid is, kan een extern pleeggezin het kind opnemen. Ruim een derde van de kinderen met moeders in detentie wordt in een pleeggezin opgenomen.

Ingrijpende jeugdervaringen

Detentie van een ouder valt onder ingrijpende

jeugdervaringen² (zoals de scheiding van de ouders) die kinderen kunnen meemaken en die een (negatief) effect kunnen hebben op hun ontwikkeling. Bij kinderen van een gedetineerde ouder is er vaak sprake van een combinatie met andere ingrijpende jeugdervaringen. Schoolprestaties kunnen hieronder lijden en ook psychisch kunnen er gevolgen zijn voor het kind. Een kind kan last hebben van gevoelens van schuld, schaamte en stigma, ook op school. Dit alles kan zich, net als bij andere ingrijpende jeugdervaringen, uiten door bijvoorbeeld slaapproblemen, angst, boosheid, concentratieproblemen en gedragsproblemen. Aan de andere kant zijn kinderen over het algemeen juist erg flexibel en veerkrachtig; zij kunnen nog makkelijk nieuwe vaardigheden of patronen aanleren. Het is goed om met de effecten van ingrijpende jeugdervaringen rekening te houden en hierop te letten, om op tijd in te kunnen grijpen en hulp te vragen. Met de juiste begeleiding van familie, omgeving en school kan een kind herstellen. Als je hier hulp of ondersteuning bij nodig hebt, kun je een professional mee laten kijken. Zie de lijst met organisaties in hoofdstuk 6 die daarbij kunnen helpen of bel het Expertisecentrum K I N D voor advies of een verwijzing.

2. TNO. (2016). *Ik heb al veel meegemaakt. Ingrijpende jeugdervaringen (ACE) bij leerlingen in groep 7/8 van het regulier basisonderwijs.*
Geraadpleegd via <https://www.augeo.nl/-/media/Files/Onderzoeken/TNO2016R11157.ashx>

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Traumasensitief handelen op school

Traumasensitief handelen kan helpen om het kind veiliger te laten opgroeien. Kort gezegd betekent traumasensitief handelen dat je er in je werk altijd rekening mee houdt dat kinderen en hun ouders ingrijpende ervaringen kunnen hebben, waardoor zij een verhoogd stressniveau en risico's op (gedrags)problemen kunnen hebben. Dat begint met de juiste houding: je bent je ervan bewust dat er veel kinderen zijn met ingrijpende jeugdervaringen, dat zij daar last van kunnen hebben en dat zij zich bij jou veilig kunnen voelen als je hen op een **rustige, betrouwbare en respectvolle manier bejegt**. Daarnaast weet je dat ingrijpende ervaringen **langdurige stress** kunnen veroorzaken en herken je de effecten hiervan in gedrag en emoties van kinderen. Als je laat blijken dat je weet dat kinderen zich vanwege oplopende stressgevoelens ongepast kunnen gedragen, voelen ze zich vaak al beter begrepen. Bovendien kun je op een ondersteunende manier omgaan met de kinderen, zodat je bijdraagt aan het vergroten van hun natuurlijke veerkracht.³

3.2 Aanwezigheid van kinderen bij de aanhouding

Effecten

Aanwezigheid bij een aanhouding van een vader of moeder is vaak een beangstigende ervaring. Een inval door de politie en je ouder meegenomen zien worden, laat een grote indruk achter bij de kinderen. Het kan voor trauma's bij een kind zorgen. Meer dan de helft van de kinderen die een aanhouding meemaakte, ervaart emotionele problemen en trauma, zoals angsten, schuldgevoelens, schaamte, woede, verdriet, onbegrip en eenzaamheid.⁴ Sommige

kinderen blijven sterke angst of weerstand voelen voor politie en politieauto's. Hen kan het helpen de politie eens op een laagdrempelige manier te ontmoeten, door bijvoorbeeld een politiebureau te bezoeken. De beschreven tips en beschermende factoren in [paragraaf 3.3](#) zijn ook na aanwezigheid bij een aanhouding of huisinval te gebruiken. Ook hierbij is het weer belangrijk om het gesprek aan te (blijven) gaan en ruimte en aandacht te geven aan de gevoelens en angsten van het kind.

3. Geurts, E. (2016). Zo werk jij traumasensitief. *Augeo magazine*, november 2016 (4), 7.

Geraadpleegd via https://www.augeomagazine.nl/nl/magazine/11525/813554/zo_doe_je_dat_-_iedereen_kan_traumasensitief_werken.html

4. Reef, J., & Ormskerk, N. (2016). *Zorg voor kinderen bij aanhouding van ouders*. Den Haag: Politie & Wetenschap

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Kindcheck

De politie hoort bij een aanhouding een zogenoemde kindcheck uit te voeren. Bij een geplande aanhouding hoort de politie vooraf in de Basisregistratie Personen (BRP) te controleren of een verdachte kinderen heeft. Als dat het geval is, schakelen zij zo mogelijk de crisisdienst Jeugdhulp in en/of doen een melding bij Veilig Thuis. Zij beoordelen of er veilige opvang en zorg voor de kinderen is of dat jeugdhulp of pleegzorg nodig is. Bij een ongeplande aanhouding informeert de politie zo snel mogelijk bij de verdachte of er opvang of zorg voor minderjarige kinderen nodig is. Ook dan melden zij dit bij Veilig Thuis.

In de praktijk gaat het niet altijd op deze manier, doordat zich onverwachte situaties kunnen voordoen en kinderen bijvoorbeeld niet op een adres van aanhouding werden verwacht.

Ook DJI voert een kindcheck uit bij aanvang van de detentie. De casemanager vraagt naar aanwezige minderjarige kinderen en houdt hier rekening mee bij het re-integratieplan.

Meer informatie over de kindcheck

"Ik schrok heel erg, Agenten kwamen onze slaapkamer binnen. Mijn vader sloegen ze in de boeien. Ik mocht niet naar hem toe, moest op de bank gaan zitten. Een agente nam mij later mee en zette mij af bij mijn moeder."

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

3.3 Wat kan helpen en wat juist niet?

Beschermende factoren

- Behoud van de relatie tussen een kind en zijn gedetineerde ouder⁵. Zie [hoofdstuk 4](#) voor advies hoe je dit kunt stimuleren en faciliteren.
- Open blijven praten met het kind over de situatie en vragen beantwoorden. Dit kan ook met iemand anders zijn dan één van de ouders. Zie ook [hoofdstuk 2](#) voor tips voor het praten over detentie met je kind.
- Het hebben van een goed opvangnetwerk en sociale steun. Maak bijvoorbeeld samen met het kind een 'netwerkaart', waarover meer op de volgende pagina, waarop de personen en instanties staan die belangrijk voor hem zijn. Zoals familieleden, vriendjes, maar ook de sportclub of een leraar op school.
- **Veerkracht** van het kind zelf en het gezin.

Veerkracht

Veerkracht betekent dat je na stress of tegenslag kunt 'terugveren', goed kunt blijven functioneren en met de emoties kunt omgaan die bij een stressvolle ervaring horen. Kinderen met veel veerkracht zijn goed in staat om problemen op een manier te verwerken dat zij daar in hun verdere leven geen of weinig last van hebben. Veerkracht is te vergroten, ook op volwassen leeftijd, door bijvoorbeeld een goede relatie met veilige ouders, een sociaal netwerk, psychische hulp en een luisterend oor. Via www.expeditiveveerkracht.nl kun je als leraar of andere medewerker van een school gratis modules volgen over het vergroten van veerkracht bij kinderen in de klas. De modules zijn voor iedereen toegankelijk, dus ook als ouder kan dit leerzaam zijn.

5. Claes, B., & Verhagen, A. (2019). *Herstelgericht werken met kind en gedetineerde ouder*. Panopticon, 153

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Netwerkaart

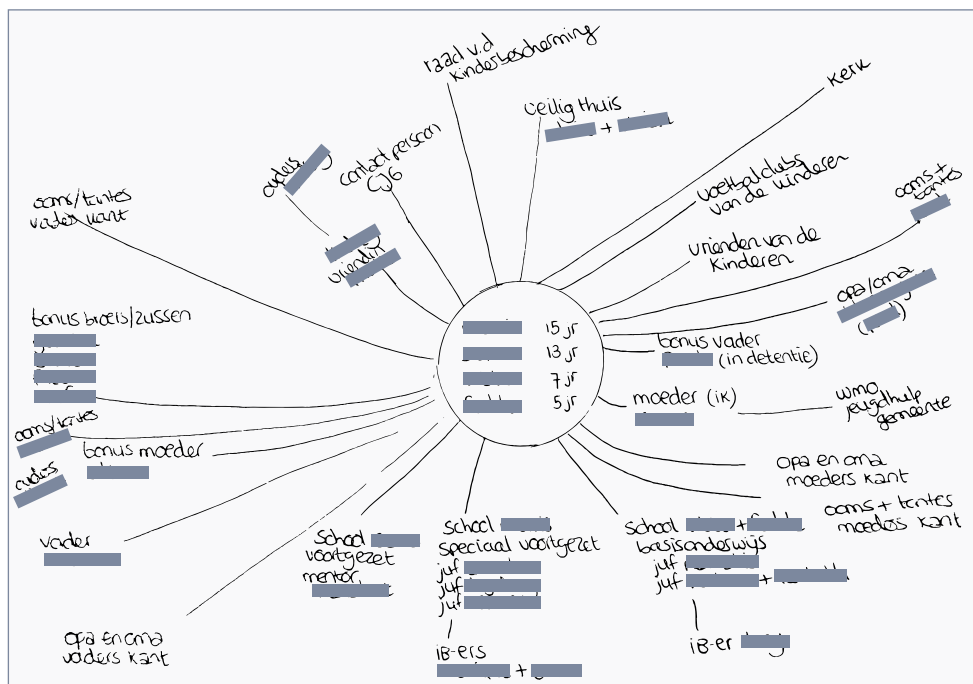
Kinderen met een ouder in detentie hebben soms een beperkt (tot zeer beperkt) sociaal netwerk. Sommige ouders staan er helemaal alleen voor. Andere kinderen groeien op met een groot netwerk van betrokkenen, waaronder familie of veel (zorg) professionals voor het kind en soms ook voor de ouder.

We weten dat sociale steun een beschermende factor is. Probeer daarom eens samen met je kind een netwerkaart te maken waarop de mensen en plekken staan

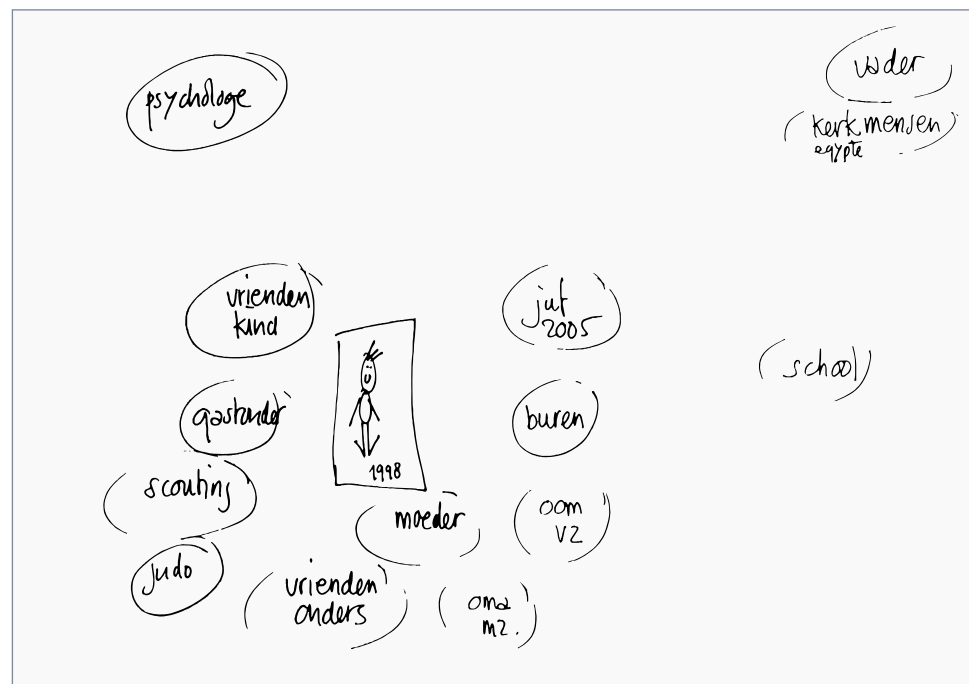
die belangrijk voor hem zijn, zoals familieleden, vriendjes, maar ook de sportclub of een leraar op school. Hoe belangrijk zijn ze voor je kind? Dan komen ze dichterbij of verder weg van het kind op de netwerkaart te staan. Je komt er zo gezamenlijk achter bij wie het kind zich veilig voelt en wie belangrijk is voor het kind.

Hieronder zie je twee voorbeelden van netwerkkarten die twee verschillende ouders maakten met hun kind waarvan de andere ouder gedetineerd is.

Voorbeeld 1:

Voorbeeld 2:

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Beschermende factoren (vervolg)

- Aandacht en troost voor het kind bij zijn verdriet en daarbij erkenning en begrip voor zorgen, emoties en onzekerheden.
- Aanwezigheid van een stabiele ouder en/of stabiele zorg. Het aanhouden van een vaste routine kan daarbij erg helpend zijn.
- Contact met lotgenoten, zodat kinderen weten dat ze niet de enige zijn die dit meemaken. Zie [hoofdstuk 6](#) voor verwijzingen naar forums en ander lotgenotencontact.
- Actief blijven in bijvoorbeeld sport of cultuur. Kinderen leren daar vaardigheden die ze ook kunnen gebruiken in stressvolle situaties. Stimuleer dit soort activiteiten vooral. Mocht dit financieel lastig zijn, kijk dan eens op www.jeugdfondssportencultuur.nl.
- Professionele zorg, zoals therapie of een programma speciaal gericht op kinderen van gedetineerden. Zie [hoofdstuk 6](#) voor verwijzingen.

"Er moet duidelijk worden bij wie je waarvoor terecht kunt, zodat je op elkaar kan rekenen en er niet alleen voor staat"

"Eigenlijk sta je overal altijd al met 1-0 achter."

Risicofactoren

- Schuldgevoelens (is het mijn fout?).
- Bezorgdheid om de andere, niet-gedetineerde ouder. Probeer het kind zoveel mogelijk gerust te stellen dat bijvoorbeeld de financiële zorgen niet zijn zorgen zijn.
- Verborgen houden van en/of liegen over de detentie; dit zorgt voor 'uitstellen' van de verwerking (zie ook hoofdstuk 2). Probeer tijdens de detentie al aandacht te geven aan het gesprek over het missen van een ouder.
- Schulden of andere financiële problemen, bijvoorbeeld door het wegvallen van een inkomen. [Deze initiatieven](#) kunnen helpen om het kind toch mee te laten doen ondanks de financiële situatie.
- Stigmatisering of uitsluiting als gevolg van de detentie. Als kind 'gestraft' worden voor het misdrijf van de ouder.
- 'Parentificatie': als het kind de noodzaak voelt om de zorg over te nemen van de thuisblijvende ouder of broertjes/zusjes.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Tips van verzorgers aan verzorgers⁶

Praat met kinderen over hun gevoelens en luister goed naar hen.

Wees zo eerlijk als mogelijk.

Houd je eigen gevoelens gescheiden van die van het kind.

Spreek vaste momenten af om gevoelens en gedachten met elkaar te delen.

Praat over de keuzes in het wel of niet vertellen aan anderen over de detentie.

Moedig het kind aan om bijvoorbeeld te schrijven, tekenen of praten over zijn gevoelens.

Lees voor of samen met het kind over het onderwerp 'detentie'.

Vraag hulp waar nodig en waar mogelijk, zowel aan mensen in de omgeving als aan professionals.

Klik om het filmpje te bekijken.

6. Adalist-Estrin, A., & Mustin, J (2014). Children of Incarcerated Parents Library. Geraadpleegd via <https://nrccfi.camden.rutgers.edu/files/CIPL-204.pdf>

1

Detentie en het strafproces

2

Praten over detentie

3

Wat doet detentie met een kind?

TIP: Print deze pagina uit en vul deze samen in met het kind.

 Print

Pagina uit het invuldagboek:
'Super belangrijk boek'

Hoofdauteur: Kim van Dorst

Datum:

"Maak van elke dag jouw meesterwerk."

JOHN WOODEN (BASKETBALCOACH)

iets waar ik beter in wil worden:

iets waar ik al goed in ben:

iets wat ik graag weer wil doen:

iets leuks wat vandaag is gebeurd:

iets wat ik vandaag heel goed heb gedaan:

iets waar ik heel enthousiast over ben:

iets wat ik morgen ga doen:

Contact met ouder in detentie

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

4.1 Belang van contact

Het behoud van contact tussen een kind en zijn of haar gedetineerde ouder is een beschermende factor voor beiden. Voor het kind heeft het houden van contact positieve effecten op zijn welzijn en ontwikkeling. Ze kunnen daardoor beter werken aan de gevoelens van verdriet en verlatenheid om de afwezigheid van de ouder. Kinderen die contact met hun gedetineerde ouder onderhouden, vertonen minder angstig gedrag.⁷ Voor de gedetineerde ouder heeft het contact met zijn kind(eren) een positief effect op de re-integratie.⁸ De terugkomst van de gedetineerde ouder wordt ook makkelijker als er tijdens de detentie contact is gebleven. Op verschillende manieren kan een gedetineerde ouder nog steeds een belangrijke, liefdevolle en opvoedende rol spelen in het leven van zijn kind. Aan de thuisblijvende ouder is het dan ook aan te raden dit contact te ondersteunen en stimuleren. Dat geldt ook als het op de korte termijn makkelijker en beter lijkt om niet op bezoek te gaan of wanneer de ouders niet met elkaar overweg kunnen.

Het kan voor het kind fijn zijn om voorbereid te worden op een eerste bezoek in de gevangenis. Misschien zijn er allerlei beangstigende (niet altijd realistische) beelden ontstaan van de gevangenis. Het bezoeken van een ouder kan dan juist helpen om deze beelden bij te stellen naar een positiever gevoel over waar papa of mama verblijft. Om je kind voor te bereiden op een bezoek kun je [Jouw Routekaart](#) gebruiken of het [filmpje van DJJ](#) over de gevangenis bekijken. In het volgende (Engelstalige) document staan meer tips over hoe je je kind kunt voorbereiden op gevangenisbezoeken en hoe je dat voor kinderen van verschillende leeftijdscategorieën kunt doen:

Hoe kind voorbereiden op gevangenisbezoek?

Meer informatie over bezoek

“Omdat mijn kinderen hun gemaakte cadeau’s niet aan hun vader in de gevangenis mochten geven, heb ik deze bewaard in een koffer. Er staat een koffer vol cadeaus op hem te wachten!”

7. Mat, S., Eechaut, V., & Lauwereys, H. (2019). Behoeften en belemmeringen bij het contact tussen gedetineerde vaders en hun kinderen. Gent: Universiteit Gent

8. Claes, B., & Verhagen, A. (2019). Herstelgericht werken met kind en detineerde ouder. Panopticon, 153

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

TIP: Print deze pagina uit en vul deze samen in met het kind.

Hou jij contact met je vader
of moeder? En hoe doe je dat?

.....

.....

.....

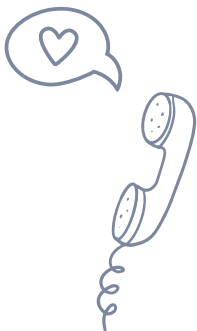
.....

.....

.....

.....

 Print

Stuur deze kaart met je eigen tekst naar je vader of moeder

Vergeet niet het adres van de PI of TBS kliniek en de naam en gedetineerden-
nummer van je vader of moeder erop te zetten.

Ontwerp kaart: Amy Verhoeven

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

4.2 Rechten van kind en ouder

Ieder kind heeft recht op contact met beide ouders, ook als zij geen gezag (meer) hebben. Een kind van 12 jaar of ouder mag ook besluiten dat hij geen contact meer wil met de gedetineerde ouder, of bijvoorbeeld alleen in beperkte mate. Het belang van het kind staat daarbij altijd voorop. Het soort misdrijf waarvoor een ouder in detentie zit, kan ook meespelen in de overweging om wel of geen contact te hebben of op bezoek te gaan. Als er geen bezwaren tegen contact zijn en je kind graag contact wil houden, moet je je als (thuisblijvende) ouder inzetten voor een goede omgangsregeling tussen je kind en gedetineerde ouder. Naast het recht op contact heeft een kind andere rechten die relevant kunnen zijn met een ouder in detentie (zie knop 'rechten van het kind' op [pagina 70](#)).

Als er nog sprake is van ouderlijk gezag die de gedetineerde over het kind heeft, betekent dat dat hij mee mag beslissen over belangrijke keuzes die voor het kind moeten worden gemaakt. Het kan ingewikkeld zijn om vanuit de gevangenis toestemming van een ouder te krijgen en dit kost veel correspondentie en tijd. Toch is het belangrijk om de beslissingsbevoegdheid van een ouder met gezag altijd te respecteren, hij heeft hier namelijk recht op. Om belangrijke zaken rondom het kind te bespreken en af te handelen, kan bij de gevangenis een 'functioneel bezoek' worden aangevraagd door de gedetineerde ouder. Dit is een extra bezoekmogelijkheid voor als het normale bezoek niet past bij een kind met aangepaste behoeften of als er met beide ouders en eventueel een professional (zoals een hulpverlener of vrijwilliger) iets moet worden besproken over het kind. Ook als de ouder in detentie geen gezag (meer) heeft, heeft hij recht op en de plicht tot contact met het kind, maar ook het recht om geïnformeerd te blijven over belangrijke gebeurtenissen en beslissingen rondom het kind. Als ouder of familielid met gezag ben je daarvoor verantwoordelijk.

Als opvang en zorg een probleem worden

Soms komt het voor dat er geen ouder achterblijft om voor een kind te zorgen (bijvoorbeeld als de andere ouder is overleden of buiten beeld is) of dat de achtergebleven ouder hier niet goed genoeg toe in staat is. Vaak krijgen andere familieleden dan voogdij en daarmee gezag over het kind. Als ook dat niet mogelijk is, kan het kind een pleegouder of een voogd van een jeugdzorginstelling toegewezen krijgen. Als een kind niet veilig is in zijn thuissituatie of wordt bedreigd in zijn ontwikkeling kan een kinderrechter besluiten om een ondertoezichtstelling (OTS) op te leggen. Een jeugdbeschermer adviseert de ouder(s) dan over de opvoeding en kan hulp inzetten. Meestal kan een kind thuis blijven wonen, maar als de zorgen te ernstig zijn, kan het kind ook uit huis worden geplaatst. Zie voor meer informatie over maatregelen voor kindbescherming:

[Maatregelen jeugdbescherming](#)

[Informatie voor ouder en kind](#)

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

“Toen mijn man werd overgeplaatst naar een andere PI konden we elke maand op bezoek gaan. In de vorige PI was dat maar één keer per kwartaal. Onze dochter was erg blij dat ze haar vader vaker kon zien.”

4.3 Mogelijkheden en inspiraties voor contact

Ondanks de verschillende opties die er zijn om contact te houden tussen een gedetineerde en zijn familie kan het moeizaam voelen om goed contact te onderhouden. De regels rondom bezoek, bellen, post en activiteiten zoals OKD verschillen erg per PI. Deze regels zijn niet altijd makkelijk te vinden via internet. Dan ben je als familielid afhankelijk van het personeel in de PI, die je kunnen vertellen wat de precieze regels zijn. Op andere momenten loopt contact niet altijd even soepel, zoals met haperende verbindingen bij beeldbellen. Dit kan frustrerend zijn, zeker als je kind zich erg heeft verheugd op het zien van zijn ouder. Het is goed om daar in elk geval op voorbereid te zijn, om teleurstellingen te voorkomen.

Bezoek

Kinderen kunnen bij hun ouder op bezoek gaan tijdens het reguliere bezoekuur. Kinderen onder de 12 jaar mogen alleen op bezoek onder begeleiding van een volwassene. Ook voor kinderen ouder dan 12 jaar zal begeleiding prettig zijn; het bezoeken van een gevangenis kan spannend voor ze zijn. Kinderen boven de 14 jaar moeten zich kunnen legitimeren met een paspoort of ID-bewijs. DJI heeft een filmpje gemaakt om kinderen voor te bereiden op hun bezoek aan de gevangenis. Klik hernaast op de schermafbeelding om het filmpje is te bekijken.

Zie ook '[Jouw Routekaart](#)'.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

De mogelijkheden voor bezoek verschillen per gevangenis. Via www.dji.nl/justitiabelen/bezoek is algemene informatie te vinden over het bezoek aan een gevangenis. Hier kun je ook informatie vinden over wat je wel en niet mag meenemen in de gevangenis.

Via www.dji.nl/locaties zijn de bezoekenregels per gevangenis terug te vinden. De gedetineerde moet zelf een verzoek indienen bij de gevangenis voor het ontvangen van bezoek. Bezoek is altijd op vaste momenten, vaak onder schooltijd, wat natuurlijk lastig is met kinderen die naar school gaan. Probeer met school in gesprek te gaan over het vrij krijgen voor bezoek. Voor school is het goed om te weten hoe belangrijk het contact tussen een gedetineerde ouder en zijn kind(eren) is. Je kunt ze daarvoor op deze gids wijzen.

Familiekamers

Het reguliere bezoek vindt plaats in een ruimte met schotten tussen de bezoekers in een bezoekszaal met andere gedetineerden en hun bezoekers. Voor kinderen is dit een minder aantrekkelijk bezoek, aangezien iedereen op zijn stoel moet blijven zitten. Gevangenissen hebben daarom vaak familiekamers, die anders zijn ingericht dan de standaard bezoeksruimtes. Deze kamers zijn gezelliger aangekleed, kinderen kunnen er spelen of met hun ouder knuffelen en er is geen toezicht aanwezig, waardoor je als gezin meer privacy hebt. Aan het bezoek in een familiekamer zitten bepaalde voorwaarden vast; deze voorwaarden kunnen verschillen per gevangenis.

OKD

Voor kinderen is er verder het kindvriendelijke bezoekprogramma Ouders, Kinderen en Detentie (OKD), met speciale ouder-kinddagen. Daarbij kunnen kinderen, zonder andere volwassen familieleden, in een ongedwongen setting spelen en praten met hun gedetineerde ouder. Er is dan veel meer aandacht voor het kind dan bij een 'normaal' bezoek. Het OKD-bezoek duurt vaak ook iets langer. Medewerkers van de gevangenis houden wel altijd toezicht en de kinderen kunnen begeleid worden door vrijwilligers van bijvoorbeeld Exodus of Humanitas.

Het reguliere bezoek vindt plaats in een ruimte met schotten tussen de bezoekers in een bezoekszaal.

Jouw Routekaart: Op bezoek in de gevangenis

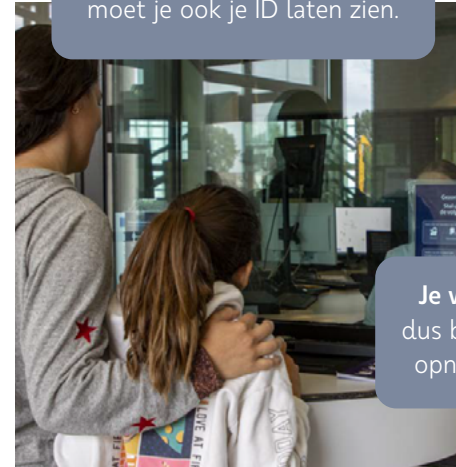

De reis naar de gevangenis zit erop. Nu staat Myrthe bij de gevangenis.

Wat een grote poort hè?

Het is tijd om een kijkje achter de deuren te nemen.

Ben je 14 jaar of ouder? Dan moet je ook je ID laten zien.

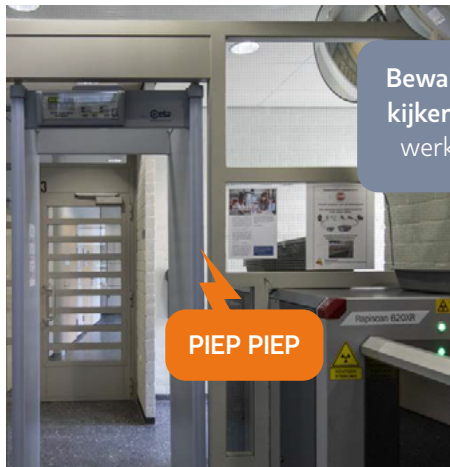
Voordat je papa (of mama) ziet, moet je eerst een aantal dingen doen. Zoals langs de balie om je naam te noemen.

Ik doe mijn telefoon in het kluisje, deze mag ik na het bezoek weer ophalen.

Je wordt niet herkend, dus bij elk bezoek word je opnieuw gecontroleerd.

Wanneer je je hebt aangemeld kom je bij de kluisjes; hier bewaar je spulletjes die niet mee mogen op bezoek.

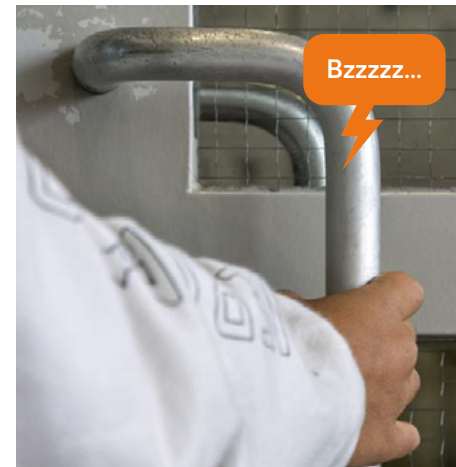

Bewakers in uniform kunnen heel serieus kijken, maar ze doen niets hoor! Voor hun werk moeten ze alles goed controleren.

PIEP PIEP

Dit is een detectiepoort.

Je legt eerst alle spullen met metaal in een bakje, bijvoorbeeld je riem of horloge. Hierna loop je door het poortje. Soms gaat het poortje piepen, geen paniek, misschien moet je dan nog iets in het bakje leggen.

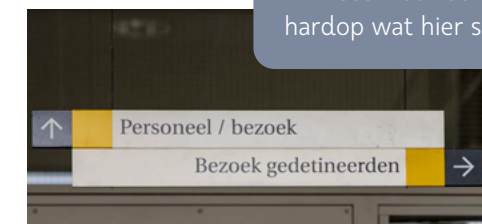

Bzzzzz...

Meestal hoor je een zoemertje; dan gaat de deur open!

Zie jij het bordje? Lees maar eens hardop wat hier staat!

Er zijn heel wat gangen en deuren in de gevangenis. Myrthe loopt door de gang.

Meestal is er wat te drinken. Soms praat je met elkaar via een telefoon op het glas.

Heb jij de deuren geteld waar Myrthe tot nu toe door is gegaan?

(Antwoord: 2)

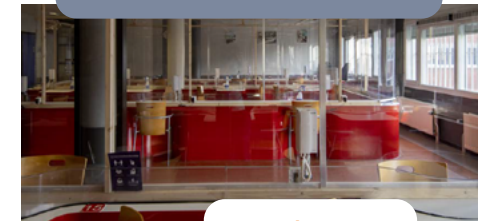

Mam, hoe lang moeten we nog wachten?

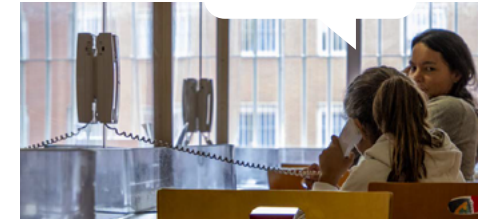
Nog heel even wachten, dan ziet Myrthe papa weer.

De laatste deur om bij papa te komen. Door het raampje kan je de bezoekersruimte al zien.

Pap, ik mis je!

Dit is de bezoekszaal. Daar komen meer mensen die iemand bezoeken.

Hopelijk kan Myrthe snel weer op bezoek bij haar vader komen!

Het was super fijn om papa weer te zien!

Tijdens het bezoek kun je praten over wat je wilt. Over school, vriendjes of sport.

En nu via dezelfde route weer naar huis!

Zo gaat een bezoek aan de gevangenis er ongeveer aan toe.

Heb je nu een idee van het bezoek gekregen?
 Misschien wil je nog doorpraten? Dat kan! Neem gerust contact op met [Expertisecentrum K I N D](mailto:info@expertisecentrumkind.nl).

info@expertisecentrumkind.nl
 0800-5463000

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Herfstkamp

Sinds 2019 organiseert Exodus het Herfstkamp in verschillende gevangenissen. Het Herfstkamp duurt een week en kinderen van gedetineerde ouders slapen daarbij de hele week op een locatie in de buurt van de gevangenis waar hun ouder zit. Vrijwilligers van Exodus begeleiden het kamp. Overdag kunnen de kinderen bij hun gedetineerde ouder zijn en daarna gaan zij terug naar het kamp. Er worden verschillende activiteiten georganiseerd, zowel met alleen de kinderen als met de kinderen en gedetineerde ouders samen in de gevangenis. Zo hebben de kinderen een week met intensief contact met hun ouder en kunnen zij samen activiteiten ondernemen waar tijdens de normale bezoeken geen tijd en mogelijkheid voor is.

[Lees meer over het Herfstkamp 2021](#)

Gezinsbenadering

De PI Leeuwarden en PI Veenhuizen nemen deel aan het project 'Gezinsbenadering in Penitentiaire Inrichtingen', waarin het belang van het kind centraal staat. Deze gevangenissen werken samen met bijvoorbeeld gemeenten, de reclassering en vrijwilligersorganisaties zoals Exodus. Vaders krijgen in het project meer mogelijkheden om contact te houden met hun kinderen, zoals videobellen vanuit de cel om kinderen voor te lezen of het samen deelnemen aan activiteiten. Vaders zitten dan ook op een speciale vadersleugel (in deze gevangenissen zitten geen moeders).

[Meer informatie over gezinsbenadering](#)

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Post en bellen

Post kan altijd worden verstuurd naar de PI waar de gedetineerde verblijft. Meestal heb je daarvoor het registratienummer en/of celnummer nodig. De adressen van de PI's zijn terug te vinden op de website van DJJ, onder de betreffende locatie. Je mag geen voorwerpen meesturen met de post en post wordt altijd gecontroleerd en gelezen voordat het naar de gedetineerde gaat, om te voorkomen dat er verboden voorwerpen/onderwerpen via de post worden verstuurd of besproken. De gedetineerde ouder kan dan ook weer post terugsturen.

Gedetineerden mogen minimaal één keer per week 10 minuten bellen (dit wisselt ook per PI). Hij moet daar zelf voor betalen en het is niet mogelijk om vanuit buiten naar de gevangenis te bellen. In veel gevangenissen kunnen gedetineerden wel gebruikmaken van collect call. Daarmee doen zij een soort terugbelverzoek naar bijvoorbeeld familieleden. Je kunt dan met een bepaalde code, die je van de gedetineerde moet krijgen, terug bellen op jouw kosten. Als je door het nummer 0900-0124 wordt gebeld, weet je dat dat iemand in de gevangenis is die een terugbelverzoek doet.

Meer informatie

Hier vind je ook een flyer over **MyTelio**, het systeem voor collect calls in de gevangenis.

"We kopen samen een postzegel en mijn zoon stopt zelf de brief of tekening in de brievenbus. Het versturen van post is als een leuk uitje voor hem."

Beeldbellen

Tegenwoordig is het in de meeste gevallen mogelijk om met iemand in de gevangenis te beeldbellen. De gedetineerde moet daarvoor zelf een afspraak inplannen via de gevangenis. Je krijgt dan een e-mail met een uitnodiging en link voor het gesprek. Dit is een fijne manier om het gevoel te hebben dat een ouder er thuis toch een beetje bij is en bijvoorbeeld spulletjes of tekeningen van de kinderen te laten zien. Een nadeel is dat kinderen sneller afgeleid zijn dan bij een 'normaal' bezoek en dat er geen fysiek contact kan zijn. Fysiek contact is juist van groot belang voor de opbouw van een goede band tussen ouder en kind.

Meer informatie

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Alternatieve manieren van contact: tips van ouders voor ouders

Heen-en-weer-schrijf-boekje

Je kunt één of twee boekjes kopen die het kind en de gedetineerde met elkaar uitwisselen. Om de beurt schrijven zij hier dan in, bijvoorbeeld om hun gevoelens op papier te zetten. Het uitschrijven van gevoelens kan helpend zijn voor het kind en op deze manier is er diepgaander contact met de ouder. Het boekje kan per post worden opgestuurd naar de PI of vraag bij de PI na of dit mogelijk is in een specifiek project, begeleid door bijvoorbeeld een vrijwilligersorganisatie.

Herinneringskoffer

Bewaar in een klein koffertje herinneringen aan belangrijke momenten, rapporten, tekeningen, brieven, foto's, etc. De koffer kan bewaard worden tot papa of mama vrijkomt en kan dan samen worden uitgepakt en bekeken.

Aftelkalender

Maak samen met het kind een mooie aftelkalender, waarop hij kan aftellen tot het volgende bezoek of de volgende ouder-kinddag.

Tekeningen opsturen

Je kunt het kind tekeningen laten opsturen naar de ouder in de PI. Een ander idee is om het kind een tekening voor de helft te laten inkleuren, deze per post naar de PI te sturen en daar de ouder de andere helft te laten inkleuren. Dan hebben kind en ouder samen een tekening gemaakt!

Spelletje spelen via Skype

Met een beetje organisatie kan het kind een spelletje spelen met zijn ouder via Skype. Dit gaat het makkelijkst als de PI hier ook aan mee wil helpen. Zorg dat er een spelletje klaarstaat voor het videobellen via Skype en dat de ouder in de PI eventueel hetzelfde spelletje heeft (of laat hem op afstand 'meespelen'). Denk ook aan spelletjes waarbij geen materiaal nodig is, zoals 'ik zie, ik zie, wat jij niet ziet' of raadspelletjes als 'hints', waarbij je een film, boek of liedje uitbeeldt en moet raden. Hou er rekening mee dat er natuurlijk wel veel tijd naar het spelletje gaat, waardoor er weinig tijd overblijft om te praten, en dat de verbinding via Skype nog weleens kan haperen.

'Papa leest voor'

Veel PI's doen mee aan dit project en maken het mogelijk dat een ouder in detentie voorleest aan zijn kind, via videobellen of ingesproken op een dvd. De PI organiseert dit samen met vrijwilligersorganisaties; vraag het na bij de PI, of laat het de ouder navragen bij de geestelijk verzorger of zijn casemanager.

Filmpje of foto versturen

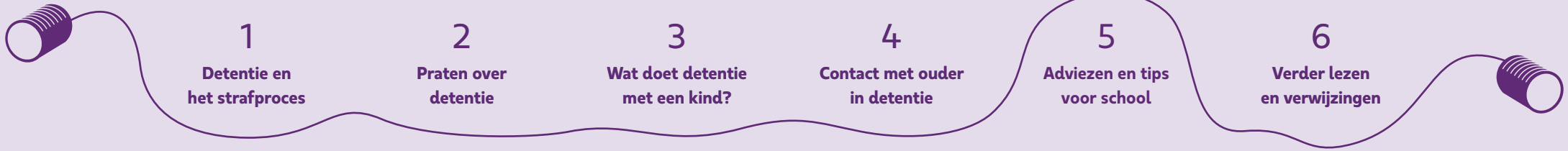

Foto's of filmpjes kun je niet versturen met je telefoon. Je kunt wel een foto uitprinten en opsturen. Deze foto gaat dan wel eerst langs een gevangenismedewerker, net als alle andere post.

Adviezen en tips voor school

5

Jouw vader zit in de gevangenis, hij eet broodjes met spin!

Mijn ervaring met een stiefouder in detentie

Mijn stiefvader zat regelmatig in detentie voor vrij heftige delicten. Wij woonden als gezin in een klein dorp, dus iedereen was op de hoogte. Ons kent ons.

Op school wisten dus ook alle kinderen dat mijn stiefvader in detentie zat. Ze pestten mij met: "Jouw vader zit in de gevangenis, hij eet broodjes met spin!" Kinderen mochten niet bij mij thuis komen en ik niet bij hen... Ook niet op kinderfeestjes.

Ik had een lieve juf die mij onder haar vleugels nam. Soms mocht ik met haar mee naar huis om bij haar te eten. De juf probeerde het te normaliseren door aan te geven dat er niet gepest mag worden. Ook niet als je vader in de gevangenis zit. Zij zei dat elk kind trots is op zijn of haar ouder en dat het niets uitmaakt niet of je vader politieagent is of bakker. Dit is voor mij echt fijn geweest.

Het was vooral mooi geweest als er in deze periode geen oordeel was, maar juist begrip. Ik ben niet verantwoordelijk voor de daden van mijn ouders, maar ik werd er wel voor veroordeeld. Voor een kind is de situatie al schokkend genoeg.

De kinderen op mijn school waren natuurlijk erg jong en de ouders die bepalen dit dan op zo'n moment. Er ligt natuurlijk een behoorlijk stigma op dit onderwerp. Om die reden ben ik gediplomeerd ervaringsdeskundige geworden. Ik ben intussen zelf moeder en mijn kinderen mogen met iedereen spelen. Ongeacht wat de ouder heeft gedaan zou ik hiervoor nooit het kind veroordelen.

Zo heb ik een soortgelijke situatie meegemaakt met de burens in onze straat en iedereen veroordeelde gelijk de kinderen. Ik ben met de vader in gesprek gegaan en hij was blij dat ik naar hem ben toegegaan. Ik snap best dat niet iedereen dit zomaar durft of deze stap neemt, maar op deze manier probeer ik zelf wel het stigma een beetje te doorbreken.

Joyce

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

5.1 In gesprek met een kind

Het kan als onderwijzer lastig zijn om in te schatten hoe het met een kind gaat en of er professionele hulp nodig is in geval van detentie van een ouder. Wanneer een ouder zich openstelt naar een leerkracht, docent of een andere medewerker van school is er vaak al een grote drempel genomen. Juist door het taboe op dit onderwerp raden wij het onderwijzers aan om altijd als vertrouwenspersoon te fungeren op het moment dat een ouder jou in vertrouwen neemt. Op die manier kun je op school een liefdevolle en veilige omgeving creëren voor het kind. Wees er ook bewust van dat sommige ouders besluiten om het niet te vertellen op school of pas enige tijd na de aanhouding, ook omdat direct na aanhouding vaak nog niet duidelijk is wat er gaat gebeuren en of iemand in detentie moet blijven. Kinderen met een ouder in detentie zijn dus zeker niet altijd in beeld en deze kinderen kunnen ook op jullie school zitten zonder dat je het beseft.

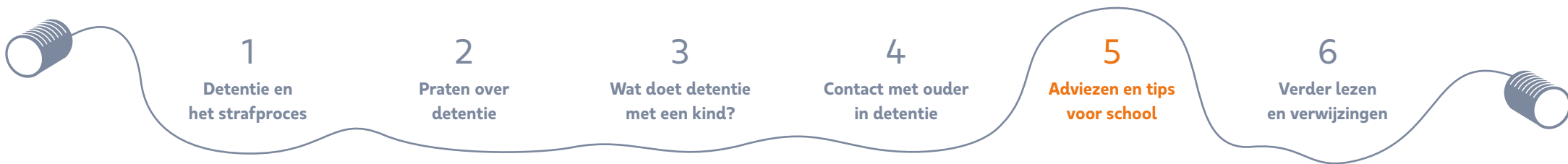

"Ik denk dat je op school het verschil voor het kind kunt maken door hem goed op te vangen en alert te zijn op signalen."

"Het kind is heel vaak op school, urenlang. Je ziet als leerkracht hoe een kind bezig is of zich terugtrekt, dus je kunt je er niet aan onttrekken dat er iets gebeurd is wat je moet weten."

Het is belangrijk om het ouderschap los te zien van het gepleegde delict. Het delict is gedrag, iets wat je doet; een ouder *bén* je. Een ouder kan een delict plegen en tegelijkertijd zich diep verbonden voelen met het kind en ook het beste voor het kind willen. Om die reden is het belangrijk dat je als onderwijzer het gesprek aangaat vanuit gelijkwaardigheid en oprechte belangstelling en niet vanuit vooroordelen en onwetendheid. De achtergrond en cultuur van een gezin kunnen invloed hebben op de manier waarop zij met detentie omgaan, de rol die de ouders innemen ten opzichte van het kind (bijvoorbeeld in het wel of niet vertellen over de detentie) en de mate van schaamte. Het is goed om daar bewust van te zijn en de ouders te bevragen over hun perspectieven. Houd ook rekening met de leeftijd van het betreffende kind. Op de hierna volgende pagina's geven twee tabellen weer op welke manier je effectief in gesprek kan gaan met kinderen van een bepaalde leeftijd.

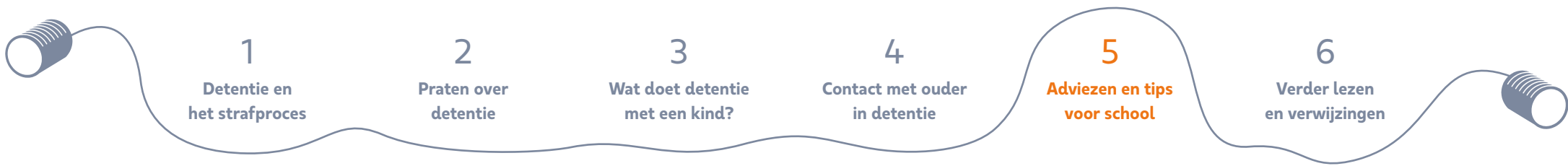

Communicatie aspecten per leeftijd⁹

	4 – 6 jaar	6 – 8 jaar	8 – 10 jaar	10 – 12 jaar	12 – 14 jaar	14 – 16 jaar	16 – 18 jaar	18 – 21 jaar
Metacom- municatie	<ul style="list-style-type: none"> • Veel • Belang mening benadrukken 	<ul style="list-style-type: none"> • Veel • Belang mening benadrukken 	<ul style="list-style-type: none"> • Veel 	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkt 	<ul style="list-style-type: none"> • Regels gespreksvoering noemen • Deskundigheid benadrukken 	<ul style="list-style-type: none"> • Zoeken naar verbinding 	<ul style="list-style-type: none"> • Intentie en gelijkwaardigheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Goed laten verlopen van gesprek
Vorm	<ul style="list-style-type: none"> • Spelen + praten • 10 à 15 minuten verbaal • Non-verbale spelvormen • Familie-voorbeelden gebruiken • Niet te lang stilzitten 	<ul style="list-style-type: none"> • Spelen + praten • 15 à 20 minuten verbaal • Vrienden als voorbeeld gebruiken • Niet te lang stilzitten 	<ul style="list-style-type: none"> • Praten, soms spelen • Half uur tot drie kwartier verbaal • Vrienden gebruiken in navragen 	<ul style="list-style-type: none"> • Praten • Een uur verbaal • Eventueel met vriend(in) 	<ul style="list-style-type: none"> • Kort praten 	<ul style="list-style-type: none"> • To the point gesprek 	<ul style="list-style-type: none"> • Lang gesprek onder voorwaarden 	<ul style="list-style-type: none"> • Lange gesprekken
Verbale aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Kort en concreet; geen moeilijke woorden • Hulp bij formuleren 	<ul style="list-style-type: none"> • Kort en concreet; geen moeilijke woorden 	<ul style="list-style-type: none"> • Concreet; moeilijke woorden uitleggen 	<ul style="list-style-type: none"> • Concreet én abstract; moeilijke woorden uitleggen 	<ul style="list-style-type: none"> • Ervaring met praten om communicatie te verfijnen 	<ul style="list-style-type: none"> • Meer debat dan uitwisseling van gedachten 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet aflatende woorden-stroom • Plaatsen in context 	<ul style="list-style-type: none"> • Overschattings-risico
Non-verbale aspecten	<ul style="list-style-type: none"> • Veel 	<ul style="list-style-type: none"> • Non-verbale communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Benoemen non-verbale communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Benoemen non-verbale communicatie 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen van onzekerheid • Afstand respecteren 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen van verzet 	<ul style="list-style-type: none"> • Signalen van ongeduld • Lichamelijke ondersteuning aanwezig 	<ul style="list-style-type: none"> • Volwassenen regels

De tabel loopt door op de volgende pagina →

9. M.F. Delfos, *Kinderen in ontwikkeling, stoornissen en belemmeringen*. Harcourt, Amsterdam, 2006.

Communicatie aspecten per leeftijd (vervolg)

	4 – 6 jaar	6 – 8 jaar	8 – 10 jaar	10 – 12 jaar	12 – 14 jaar	14 – 16 jaar	16 – 18 jaar	18 – 21 jaar
Vraagtechnieken	<ul style="list-style-type: none"> • Open + gesloten vragen • Gesloten vraag niet op hoofdonderwerp • Suggestieve vragen vermijden • Open vraag naar hoofdonderwerp, doorvragen op details • Ruimtelijk • Vragen gevarieerd herhalen, niet samenvattend 	<ul style="list-style-type: none"> • Gesloten vragen vermijden • Suggestieve vragen vermijden • Open vragen naar hoofdonderwerp, doorvragen op details • Meer ruimtelijk dan temporeel • Vragen gevarieerd herhalen; niet samenvattend 	<ul style="list-style-type: none"> • Open vragen afwisselen met gesloten varianten • Suggestieve vragen vermijden • Sociaal wenselijke antwoorden voorkomen • Ruimtelijk + temporeel doorvragen • Samenvatten voor structuur 	<ul style="list-style-type: none"> • Open vragen • Doorvragen • Suggestieve vragen om sociaal wenselijke antwoorden te voorkomen; vermijden • Ruimtelijk + temporeel doorvragen • Samenvatten voor structuur 	<ul style="list-style-type: none"> • Open vragen voorafgaand aan gesloten vragen 	<ul style="list-style-type: none"> • Meer open vragen • Meer vragen dan vertellen • Deskundigheid naar boven halen 	<ul style="list-style-type: none"> • Open vragen • Laten ontdekken 	<ul style="list-style-type: none"> • Laten ontdekken
Motivatie	<ul style="list-style-type: none"> • Motivatie nadrukkelijk stimuleren • Materiële beloning • Afronden op spanningsboog 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivatie nadrukkelijk stimuleren • Materiële beloning • Afronden op onderwerp 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivatie controleren • Goedkeuring op conventies van de samenleving • Afronden op onderwerp 	<ul style="list-style-type: none"> • Motivatie enkele malen herhalen • Goedkeuring koppelen aan een 'goed mens' zijn • Afronden op onderwerp en tijd 	<ul style="list-style-type: none"> • Sociale wenselijkheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Belangstelling 	<ul style="list-style-type: none"> • Wederkerigheid • Gelijkwaardigheid 	<ul style="list-style-type: none"> • Gelijkwaardigheid • Respect voor deskundigheid

“Ik vind het ontzettend belangrijk dat een kind ook heel erg meegenomen wordt in het proces.”

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

5.2 Praktische hulp

Naast een gesprekspartner en luisterend oor zijn, kun je ook in praktische opzichten veel betekenen voor een kind met gedetineerde ouder. Zo kun je samen met de andere ouder duidelijke afspraken maken over de mogelijkheid om onder schooltijd de gedetineerde ouder te bezoeken. Bezoektijden zijn namelijk bijna altijd onder schooltijd. Ook telefoontjes van de ouder vanuit de gevangenis zullen soms onder schooltijd plaatsvinden; dit is niet altijd van tevoren te plannen. Door te zorgen dat hier ruimte voor is, maak je het voor het kind makkelijker om contact te onderhouden met zijn gedetineerde ouder. Dat is enorm waardevol en kan helpend zijn in het herstel en voorkomen van bijvoorbeeld gedragsproblemen (zie ook [hoofdstuk 3](#) over de gevolgen van detentie en [hoofdstuk 4](#) over de waarde van het contact tussen ouder en kind).

“Ik begrijp de ouders nu veel beter nu we zo, zonder oordeel, over de dilemma’s thuis en op school konden praten. Door onwetendheid over en weer slaan we snel voor het kind de plank mis.”

“Ik heb aan leerkrachten en ib’ers gevraagd of ze de kinderen de komende tijd wat extra liefde, aandacht en positieve feedback willen geven. Ik denk dat ze dat echt wel nodig hebben.”

Daarnaast kun je ouders en kinderen vooruithelpen door ze in contact te brengen met de juiste organisaties en hulpverleners. Bied ze vooral hulp aan bij de zoektocht hierin en werk waar nodig (en uiteraard met toestemming van de ouder en het kind) samen met externe partijen die tot ondersteuning kunnen zijn. Zo kun je bijvoorbeeld ondersteunen bij het maken van een sociale netwerkkaart, waarbij je samen met het kind zijn steunpunten in de omgeving in kaart brengt (zie [pagina 37](#)). Hulp en ondersteuning is één van de belangrijkste behoeften die ouders benoemen bij detentie van een ouder, terwijl veel ouders en kinderen die niet hebben gekregen. Eén van de belangrijkste redenen daarvoor is waarschijnlijk dat zij niet weten welke hulp en ondersteuning voorhanden is en hoe zij die kunnen inschakelen.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

TIP: Print deze pagina uit en vul deze samen in met het kind.

 Print

Wie/wat heb jij nodig op school om je fijn te voelen?
(wanneer je vader/moeder in de gevangenis zit)

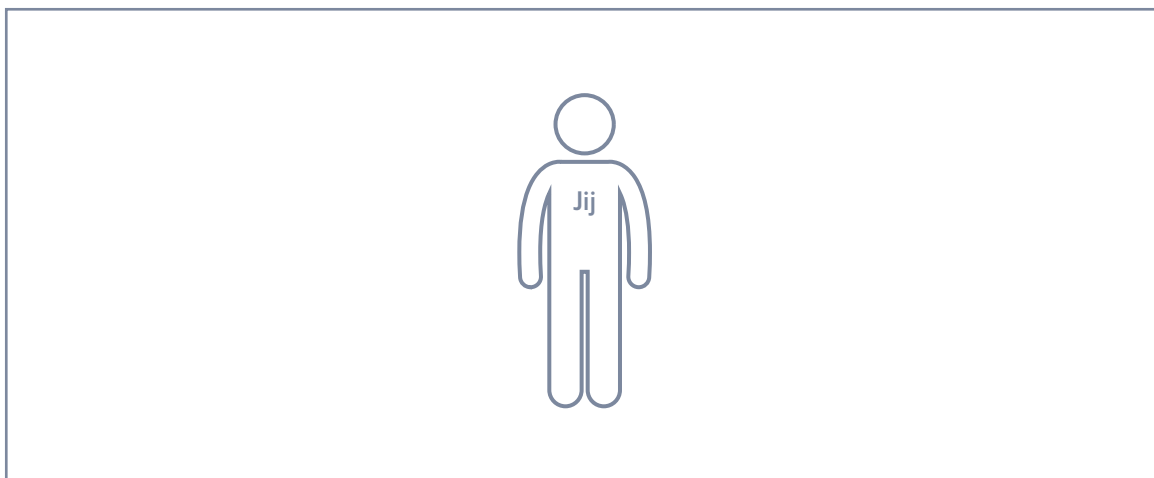
.....

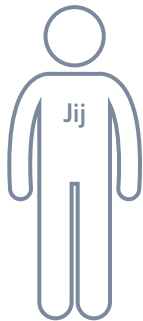
.....

.....

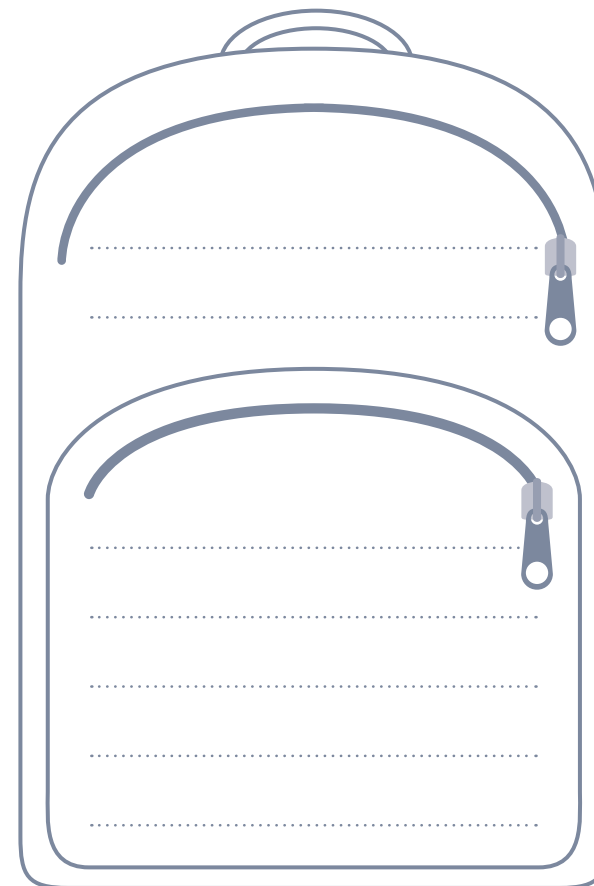
.....

Wie horen bij jou en hoe dichtbij staan ze?

Wat zit er in jouw rugzak
wat hierbij helpend is?

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

TIP: Print deze pagina uit en vul deze samen in met het kind.

'Wat moeten klasgenoten en onderwijzers doen of juist niet doen om jou op je gemak te laten voelen?'

.....

.....

.....

.....

Laat in een tekening zien wanneer jij je op je gemak voelt:

Wat hoop je dat er wordt gezegd?

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

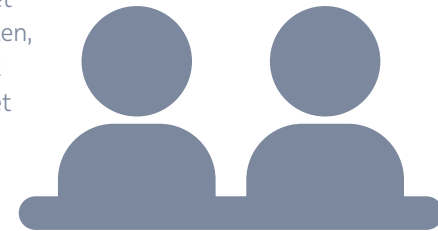
6
Verder lezen
en verwijzingen

5.3 In de klas

Detentie is een vaak onbekend en onbesproken onderwerp waar een groot taboe op kan liggen. Het bespreekbaar maken en normaliseren van het onderwerp detentie kan een kind erg helpen in de verwerking.

Het bespreekbaar en normaliseren doe je door het gesprek met het kind, en eventueel de ouder erbij, niet uit de weg te gaan en daarbij niet te oordelen. Daarnaast kun je, als het kind en de ouder daarvoor openstaan, het onderwerp ook bespreekbaar maken in de klas. Dat kan in algemene zin, door een les te besteden aan het onderwerp detentie en het specifieke kind waar het om gaat daarbij onbesproken te laten, of door het kind bijvoorbeeld de situatie te laten delen met de rest van de klas. Doe dit altijd alleen in goed overleg met het kind én de ouder. Vaak kunnen kinderen ineens veel meer begrip opbrengen voor een situatie als zij hier meer kennis over krijgen, dan wanneer de situatie grotendeels onbekend en mysterieus blijft. Op [pagina's 28 t/m 31](#) staat beschreven hoe het Expertisecentrum K I N D meerdere themalessen organiseerde op een middelbare school om het onderwerp detentie open te breken. Je kunt altijd contact opnemen met K I N D voor meer informatie of interesse in een dergelijke themales.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Adviezen en tips voor school: wat kan ouders helpen?

Goed basiscontact met (iemand van) school helpt om vertrouwen te geven dat detentie bespreekbaar is.

Het kunnen ontvangen van steun is een belangrijke reden om wel te vertellen over de detentie van een ouder. Een leerkracht, mentor of ander onderwijspersoneel kan die **steun en een luisterend oor** bieden.

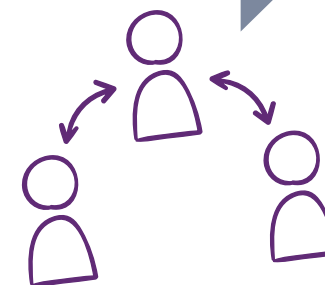
Bied **één vertrouwenspersoon** aan bij wie zowel de ouder als het kind terecht kunnen en hou op die manier de lijntjes kort. De vertrouwenspersoon kan ook een mentor of leerkracht zijn waar de ouders en/of het kind een goede band mee hebben, zolang zij die persoon maar vertrouwen. Onderhoud regelmatig contact over hoe het thuis gaat. Betrek het kind daar goed bij en laat het kind ook altijd aangeven hoe hij zich voelt en wat hij denkt en wil.

Er is vaak angst voor reacties vanuit de omgeving en het stigma dat om detentie hangt. Daar kun je rekening mee houden door duidelijk te maken **dat je niet oordeelt** over de situatie.

Eerlijkheid is erg belangrijk voor de vertrouwensband met het kind (zie daarover ook [hoofdstuk 2](#)). Als je ergens geen antwoord op weet, kun je dat het beste eerlijk benoemen en er bijvoorbeeld later op terugkomen. Voor antwoorden op vragen die je zelf niet kunt beantwoorden, kun je contact opnemen met hulpinstanties die ervaring hebben met detentie. Dit kan ook anoniem, als het kind of de ouder niet wil dat de detentie bekend wordt

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

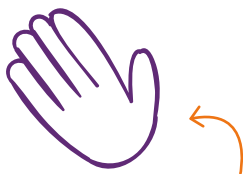
6
Verder lezen
en verwijzingen

Adviezen en tips voor school: wat kan ouders helpen? (vervolg)

Als schoolpersoneel ben je vaak beter op de hoogte van instanties die hulp kunnen bieden en waar ouders terecht kunnen voor **professionele hulpverlening**. Moedig dit ook aan; regelmatig hebben ouders een aversie gekregen tegen instanties en 'het systeem', omdat zij zich niet gehoord en geholpen voelen. Zie voor verwijzingen ook de lijst in [hoofdstuk 6](#) of neem vrijblijvend contact op met Expertisecentrum K I N D.

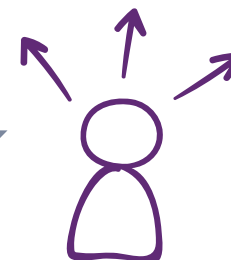

Zoek als schoolpersoneel ook zeker **hulp en informatie** op waar nodig. Maak je bekend met wat detentie inhoudt en wat dat praktisch betekent (zoals bezoeken tijdens schooltijden). Je kunt hiervoor de websites en verwijzingen in deze gids gebruiken en eventueel professionals van andere instanties die worden ingeschakeld ook wijzen op deze gids en de verwijzingen.

Soms willen ouders de situatie wel delen zodat school daar rekening mee kan houden, maar niet alle details vertellen. **Respecteer en accepteer** dat; de achtergrond van het delict niet van belang is bij de steun die onderwijs kan bieden. Laat ook de keuze aan het kind en de ouders om bijvoorbeeld klasgenoten of andere ouders wel of niet op de hoogte te brengen. Je kunt hierin natuurlijk wel adviseren en ondersteunen.

Wees alert op hoe het met het kind gaat in de klas en op school en op eventueel pestgedrag door andere kinderen.

Verder lezen en verwijzingen

A large white number 6 is positioned in the lower right quadrant of the page. A white wavy line starts from the top right, curves across the middle, and ends at the bottom left. At both ends of this line are white microphone icons, suggesting an audio recording or a podcast. The background is a solid purple color.

6

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

6.1 Begeleiding en hulp in het gezin

Familie en kinderen van gedetineerden geven aan veel behoefte te hebben aan informatie, steun, begeleiding en hulp. Zij weten vaak niet waar deze hulp te vinden is en krijgen dit niet standaard aangeboden als een ouder gedetineerd raakt. De huisarts en de gemeente kunnen een goede eerste ingang zijn voor hulp in het gezin. Je kunt dus allereerst proberen contact op te nemen met de eigen huisarts of de gemeente om te vragen naar bijvoorbeeld een verwijzing voor psychische hulp of opvoedondersteuning in het gezin en de mogelijkheden die daarvoor bestaan. Daarnaast kunnen de volgende organisaties een goede ingang zijn voor meer ondersteuning.

- Jeugdgezondheidszorg (JGZ): JGZ wordt per gemeente aangeboden door Gemeentelijke Gezondheidsdiensten (GGD'en), JGZ-instellingen en thuiszorginstellingen aan kinderen van 0-19 jaar. Via de website van de eigen gemeente of door in Google de zoekterm 'JGZ' met daarbij de eigen gemeente in voeren, kom je uit bij de instantie in jouw gemeente die JGZ biedt. Daar kun je contact mee opnemen en bij aangeven dat je ondersteuning in het gezin nodig hebt. Via de [website](#) van Centrum Jeugd en Gezin (CJG) kun je ook bij de juiste organisatie in jouw gemeente komen.
- Elke gemeente heeft daarnaast een Sociaal Wijkteam of Buurteam, dat ondersteuning en zorg biedt aan de inwoners van een wijk. Daarin werken verschillende zorgmedewerkers, zoals psychiaters, psychologen, wijkagenten en verpleegkundigen, samen, zodat zij de juiste zorg kunnen bieden. Ook deze teams zijn via de website van de eigen gemeente te vinden.

Zelfs als wel contact is met externe instanties die begeleiding en hulp aanbieden, ontbreekt daar vaak de specifieke kennis van en ervaring met detentie. Hieronder geven we een aantal verwijzingen naar organisaties die daar wel ervaring mee hebben. Deze organisaties kunnen ook ingezet worden naast hulp via JGZ of CJG.

Expertisecentrum K I N D

Bij Expertisecentrum K I N D kun je alle vragen van en over kinderen met een (ex-)gedetineerde ouder stellen. K I N D bestaat uit een verzameling van professionals, kennis en netwerken. Zowel familieleden als professionals kunnen hier terecht voor advies, een luisterend oor en het samen verder zoeken naar hulp. Zij kan doorverwijzen naar andere organisaties die ondersteuning geven, specifiek voor jouw situatie en regio. Expertisecentrum K I N D is ook op de hoogte van de nieuwste inzichten en ontwikkelingen op het gebied van kinderen met een gedetineerde ouder.

Stichting Exodus Nederland

Exodus is een forensische zorgorganisatie die landelijk met zowel professionals als vrijwilligers opvang en begeleiding biedt aan (ex-)gedetineerden en hun familieleden. Zij bieden een begeleid-wonen-traject in de Exodushuizen verspreid over het land en steun met ambulante hulpverlening. Daarnaast hebben zij veel ervaring en meerdere projecten die draaien om de familieleden van (ex-)gedetineerden. Je kunt vrijblijvend contact opnemen met Exodus voor informatie of vrijwillige steun.

Humanitas

Humanitas is een landelijke vrijwilligersorganisatie die met haar vrijwilligers mensen helpt om op eigen kracht iets aan hun situatie te veranderen. Zij bieden ook vrijwilligershulp aan (ex-)gedetineerden en hun familieleden en kunnen specifiek helpen met de zorg in het gezin tijdens en na een detentie.

Gevangenzorg Nederland

Gevangenzorg is een vrijwilligersorganisatie die zich richt op gedetineerden en ex-gedetineerden en hen vrijwilligershulp biedt. Zij hebben ook ervaring met het begeleiden van thuisblijvende familieleden en kinderen met een gedetineerde ouder. Op de website van Gevangenzorg is daar veel specifieke informatie over te vinden.

Stichting Herstel en Terugkeer

Een stichting, opgericht door een oud-gevangenisdirecteur en een ex-gedetineerde, die zich met maatschappelijk betrokken medewerkers inzet voor herstel, door middel van expertise, ervaringsdeskundigheid en het aanbieden van een ontmoetingsplek.

Eigen Kracht Centrale

Eigen Kracht Centrale is een onafhankelijke stichting die samen met jouw netwerk een hulpplan kan maken om allerlei problemen aan te pakken, waaronder ook detentie. Hierbij is veel aandacht voor het herstellen of behouden van verbinding met de eigen familie of vriendenkring. In samenspraak met de gedetineerde en de PI ondersteunt een onafhankelijke Eigen Kracht-coördinator bij het bijbrengen van informatie en mensen zodat zij met elkaar een toekomstplan kunnen maken.

Jeugdfonds Sport & Cultuur

Jeugdfonds Sport & Cultuur betaalt de contributie of het lesgeld voor kinderen uit gezinnen met weinig geld, zodat zij toch mee kunnen doen met sportlessen. Bij Expertisecentrum K I N D kan een intermediair je helpen om de aanvraag te doen.

'Instanties lieten mij totaal in de kou staan. Zonder de vrijwilliger had ik papa niet kunnen opzoeken. Mama zag die lange rit naar de gevangenis niet zitten. Ze was blij dat iemand dit voor ons wilde doen. Mijn vrijwilliger was echt leuk, hij maakte grapjes en we deden spelletjes onderweg.'

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

6.2 Begeleiding bij contact met gedetineerde ouder

PI en reclassering

De casemanager van de PI zet zich in voor de re-integratie van de gedetineerde, al tijdens detentie. De casemanager vraagt als het goed is ook naar eventuele kinderen en het contact dat er met hen is. De casemanager kan dus ook ondersteunen bij het herstellen of onderhouden van contact met de kinderen. Dat gaat via de gedetineerde. Als er na detentie reclasseringstoezicht is, neemt de reclassering als het goed is de kinderen mee in een plan van aanpak. De reclassering kan dan bijvoorbeeld ook helpen bij het doorverwijzen naar andere instanties als dat nodig is voor de familie of kinderen.

Stichting Exodus Nederland

Ook Exodus kan helpen met het begeleiden van kinderen naar de gevangenis via het [Ouders, Kinderen en Detentieprogramma \(OKD\)](#). Veel gevangenissen organiseren OKD-dagen en vrijwilligers van Exodus vervoeren en begeleiden de kinderen naar deze OKD-dagen. Zij bieden daarbij ook mentale steun aan de kinderen. Exodus biedt in de gevangenis ook een workshop aan 'Mijn kind en ik' om vaders te helpen bij hun vaderschap.

Telio

Met MyTelio kunnen gedetineerden door middel van collect calls met hun familie en vrienden bellen. De ontvanger van het telefoontje betaalt hiervoor, wat handig kan zijn als de gedetineerde geen geld heeft om te bellen. De gedetineerde moet daarvoor eerst een code doorgeven aan degene die hij wil bellen.

Gezinsbenadering

De Gezinsbenadering is een aanpak in de PI om gezinnen waarbij een ouder in detentie verblijft te ondersteunen. In de vadervleugel bij de PI's Leeuwarden en Veenhuizen krijgen vaders extra mogelijkheden om goed contact met hun kinderen te onderhouden. Denk aan het voorlezen van hun kinderen, helpen met huiswerk en deelnemen aan gezamenlijke activiteiten.

Het aXiehuis

Het aXiehuis verzorgt begeleide omgangsregelingen op locatie in de gevangenissen. Omgangsbegeleiding is het begeleiden van ouders om de niet-verzorgende ouder weer in contact te laten komen met zijn kind. Zij zorgen dat alle partijen afspraken nakomen en het belang van de kinderen goed in het oog houden. Dit kan 1-op-1-contact of videobellen zijn onder begeleiding, maar het aXiehuis biedt ook hulp door kindercoaching, ouderbemiddeling of vervoer van en naar de gevangenis. Gevangenissen zijn vaak moeilijk te bereiken met het openbaar vervoer. Het aXiehuis is nu vooral actief in Zuid-Nederland, maar kan in overleg ook in andere regio's helpen.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

6.3 Begeleiding tijdens detentie en bij terugkeer na detentie

Dienst Justitiële Inrichtingen

Op de website van DJI is veel informatie te vinden over de locaties van PI's, bezoekregels en allerlei onderwerpen waar gedetineerden mee te maken krijgen. Hier is bijvoorbeeld ook te vinden wat je wel en niet mee mag nemen de PI in en hoe iemand zich op detentie kan voorbereiden.

Praktische informatie over detentie

Locaties en contactgegevens

Bezoekregels

Formulieren en documenten

Re-integratie tijdens en na detentie

Wet Straffen en Beschermen

Perspectief Herstelbemiddeling

Perspectief herstelbemiddeling brengt mensen met elkaar in contact na een ingrijpende gebeurtenis, zoals een misdrijf. Zij kunnen dader en slachtoffer bijvoorbeeld met elkaar in contact brengen om herstel te bevorderen en daarmee weer perspectief te bieden aan alle partijen.

Bonjo

Bonjo vertegenwoordigt de belangen van (ex-)gedetineerden in de PI en in de samenleving en dient als vraagbaak voor alle vragen over het gevangeniswezen. Ook familieleden en vrienden van (ex-)gedetineerden kunnen contact opnemen met Bonjo voor vragen of praktische ondersteuning. Een unieke taak van Bonjo is daarnaast het organiseren van huisbewaring tijdens detentie, zodat hij zijn huis niet kwijtraakt.

Humanitas, Exodus en Gevangenezorg

bieden ook vrijwilligersondersteuning aan gedetineerden ([zie paragraaf 6.1](#))

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

6.4 Begeleiding bij detentie in het buitenland

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Het ministerie van Buitenlandse Zaken heeft een bemiddelende rol als een Nederlander in het buitenland is aangehouden en/of wordt veroordeeld. Als familie of vriend van een gedetineerde in het buitenland kun je contact opnemen met Nederland Wereldwijd van het Ministerie.

Bureau Buitenland

Bureau Buitenland, een afdeling van Reclassering Nederland, kan helpen om de terugkeer van een gedetineerde uit het buitenland goed voor te bereiden. Ze betrekken hierbij ook de aangewezen contactpersoon van de gedetineerde. Zij bezoeken met vrijwilligers gedetineerden in het buitenland om zo problemen te inventariseren en op gedrag te reflecteren en zij bieden nazorg. Bureau Buitenland organiseert ook meerdere keren per jaar thuisfront-informatiedagen voor familieleden van gedetineerden in het buitenland. Deze dagen zijn vooral bedoeld voor contact met anderen die in eenzelfde soort situatie zitten. Op de website van Bureau Buitenland zijn ook aparte pagina's voor het thuisfront en [voor kinderen](#) te vinden met contactgegevens.

Epafras

Epafras is een organisatie die met vrijwilligers bezoeken brengt en geestelijke zorg biedt aan Nederlandse gedetineerden in het buitenland. Ook aan familieleden van Nederlanders die in het buitenland vastzitten bieden zij geestelijke steun en praktische hulp.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

6.5 Links, boeken en andere materialen

Contact met gelijkgestemden

Facebookgroep: Achterblijvers na detentie

Facebookgroep: Relaties van gedetineerden

Ontmoetingsdagen voor
familieleden van iemand in detentie

Georganiseerd door Gevangenzorg

Forum voor achterblijvers

Met veel praktische vragen

NOT
MY
CRIME

Not my crime

Een website met praktische informatie en blogs door een dochter van een ex-gedetineerde.

Portretten van kinderen
van gedetineerden

Klankbordgroep

Steun- en adviespunt voor naasten van gedetineerden

Stichting S.A.N.G. - Een stichting opgezet door naasten van gedetineerden, voor naasten van gedetineerden.

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Verder lezen en kijken

Het strafproces

Rechten en plichten van een verdachte

Vrijkomen en voorwaardelijke invrijheidsstelling

Verlof voor tbs-gestelden

Factsheet over kindcheck bij arrestatie/ detentie

Kinderbescherming

Jeugdbescherming

Het Expertisecentrum K I N D heeft een uitgebreide boekenlijst samengesteld met (voorlees)boeken over detentie en andere relevante onderwerpen, filmpjes en doe-boeken met opdrachten en oefeningen. ↘

Uitgebreide boekenlijst

Een lijst van boeken en filmpjes, die behulpzaam kunnen zijn bij het ondersteunen van een kind met een ouder in detentie, waaronder eenvoudige Engelstalige filmpjes van Sesamstraat. ↘

Filmpjes Sesamstraat over detentie

'Zie je mij wel?', een document gemaakt door de Kinderombudsman over de rechten en wensen van kinderen bij de aanhouding en detentie van een ouder. ↘

Document 'Zie je mij wel?'

De toolkit 'Het beste besluit' van de Kinderombudsman. Een toolkit en stappenplan om te volgen bij het nemen van besluiten waar kinderen bij betrokken zijn, om de belangen van het kind voorop te stellen. ↘

Toolkit 'Het beste besluit'

Over de rechten van het kind, die zeer relevant kunnen zijn bij de detentie van een ouder, zoals het recht op familie en het recht op veiligheid. ↘

De rechten van het kind

'Kom in actie!', de Nederlandse vertaling van de richtlijnen die volgens de Raad van Europa in elk Europees land nodig zijn om kinderen met een gedetineerde ouder te beschermen en ondersteunen. ↘

'Kom in actie' - Richtlijnen Raad van Europa

Words and pictures uit de benadering Signs of Safety (zie ook [pagina 25](#)). ↘

Words and pictures

School & Veiligheid zet zich in voor een sociaal veilig schoolklimaat. Op hun website is veel informatie te vinden over uiteenlopende onderwerpen, maar ook gratis producten, downloads en zelfs cursussen, zoals over het bespreekbaar maken van moeilijke onderwerpen in de klas. ↘

School & Veiligheid

Augeo Foundation zet zich in voor het laten opgroeien van kinderen met liefde en in veiligheid. In dat kader doen zij veel onderzoek en publiceren ze materialen, bijvoorbeeld op de thema's trauma, stress en veerkracht. Op de website is veel informatie te vinden over hoe hiermee om te gaan. ↘

Augeo Foundation

1
Detentie en
het strafproces

2
Praten over
detentie

3
Wat doet detentie
met een kind?

4
Contact met ouder
in detentie

5
Adviezen en tips
voor school

6
Verder lezen
en verwijzingen

Onderzoek over de zorg voor kinderen bij de aanhouding van hun ouder en wat daarin wel en niet helpt. ↘

Onderzoek: Zorg kinderen bij aanhouding van ouders

Praktijkgericht onderzoek naar gedetineerde vaders en hun kinderen van Avans Hogeschool. ↘

Onderzoek: Gedetineerde vaders en hun kinderen

Expeditie Veerkracht biedt gratis interactieve online bijeenkomsten en webinars voor onderwijspersoneel om de veerkracht bij kinderen te stimuleren en vergroten. ↘

Veerkracht: Gratis webinars voor onderwijspersoneel

Children of Prisoners Europe (COPE) is een Europese netwerkorganisatie waar toolkits en allerlei praktische informatie voor zowel ouders als onderwijs te vinden zijn. ↘

Toolkit: Praktische info

A supportive guide written for and by caregivers

The National Resource Center on Children and Families of the Incarcerated (NRCCFI) van de Rutgers University is de grootste organisatie in de Verenigde Staten die zich focust op kinderen en familie van gedetineerden. Zij hebben veel informatie op hun website staan en doen onderzoek naar het onderwerp. In hun The Children of Incarcerated Parents Library zijn (in het Engels) veel praktische tips en tools te vinden om met kinderen van gedetineerde ouders om te gaan, waaronder over het praten over detentie en de voorbereiding op een gevangenisbezoek. ↘

The National Resource Center

Nawoord

Beste lezers van de 'Gouden Gids',

Ik dank u dat u de tijd heeft genomen om deze informatiegids te lezen. Detentie is een ingrijpende maatregel met impact op de kinderen van gedetineerden. Ik vind het daarom belangrijk dat de relatie tussen ouders in detentie en hun kinderen zo goed mogelijk in stand blijft. Kinderen moeten zo min mogelijk schade ondervinden door de detentie van een ouder. Deze gids levert hieraan een positieve bijdrage.

Er komt veel kijken bij de detentie van een ouder. Deze gids zet de belangrijkste zaken waarmee kinderen en hun familieleden te maken kunnen krijgen op een rij. Met behulp van de informatie in deze gids kunt u als ouder, verzorger of opvoeder het kind dat met deze situatie te maken krijgt, zoveel mogelijk ondersteunen en rekening houden met de situatie waarin het kind terecht is gekomen. U krijgt met deze informatiegids handvatten om bijvoorbeeld het gesprek aan te gaan met het kind. U heeft ook kunnen lezen wat het belang van het contact is tussen gedetineerde ouders met hun kinderen en welke mogelijkheden hiervoor beschikbaar zijn. Ik ben het Expertisecentrum K I N D dan ook dankbaar voor het opstellen van deze gids.

Er blijft altijd aandacht nodig voor de gevolgen die de detentie van een ouder heeft voor kinderen. Ik blijf me daarom, samen met de medewerkers van de Dienst Justitiële Inrichtingen, inzetten om kinderen te behoeden voor de negatieve effecten die kunnen ontstaan als gevolg dat hun vader of moeder in detentie zit. Samen met u kunnen we er zorg voor dragen dat kinderen met een gedetineerde ouder op de juiste manier worden opgevangen en begeleid.

De Minister voor Rechtsbescherming

Franc Weerwind

Jij staat er niet alleen voor

Een Gouden Gids voor familieleden en
onderwijs bij detentie van een ouder

Dankwoord

Het was een boeiend proces om samen met familie en professionals uit het onderwijs in gesprek te gaan. We hebben onbevooroordeeld gesproken over (hun) kinderen met een ouder in detentie. We hebben elkaar gezien, gehoord en beter begrip gekregen voor elkaars situatie en die van het kind. De ontmoetingen en gesprekken waren zeer waardevol, met als resultaat dat er nu een – op praktijkervaring gebaseerde – gids beschikbaar is voor iedereen die met detentie te maken krijgt in zijn leven of werk.

We danken alle familieleden, kinderen en jongeren, die moedig hun verhaal hebben gedeeld in onze bijeenkomsten en meededen aan de enquête. We danken de mensen uit het onderwijs die zich zonder oordeel opstelden waardoor we veel informatie in alle openheid konden delen. We zijn onze stagiaire Sharissa dankbaar voor haar ideeën en de organisatie van de meetings. Het vinden en bij elkaar brengen van de familieleden en de mensen uit het onderwijs bleek een grotere uitdaging dan verwacht. Met name dank aan Miriam, Terry, Yvonne, Veriza, Rianne, Eva, Rian, Lydia, Ineke, Frans en Johan. Dankbaar zijn we ook voor onze klankbordgroep ervaringsdeskundigen die steeds weer van grote waarde zijn om de belangen voor de kinderen voorop te blijven stellen.

We danken het managementteam van de Openbare basisschool de Duinstee in Yde om zich voor een dagdeel te verplaatsen in de kinderen van een gedetineerde ouder. We danken het Samenwerkingsverband Utrecht PO dat met ons samenwerkte om onder andere de enquête onder de aandacht te brengen bij onderwijzend personeel in basis- en voortgezet onderwijs en daarmee als een van de eerste onderwijsorganisaties aandacht heeft geschonken aan kinderen met een ouder in detentie.

Bijzonder blij waren we ook met het verzoek om ondersteuning van de HAVO-klas van het Montessoricollege in Hengelo en hun mentor Mike. Hij maakte zich zorgen over zijn mentorklas, waarin de ouder van een leerling gedetineerd raakte. Hij maakte hier werk van en samen met Terry Akins kon K I N D adviserend en praktisch aan een lessenreeks bijdragen. We bedanken de scholieren, voor hun inbreng, waarvan we veel vragen hebben kunnen beantwoorden in deze gids.

De gids was niet mogelijk geweest zonder Elianne van Ems Studio voor de vormgeving van de gids en de integere betrokkenheid bij het hele proces. Verder bedanken we Karima van Exodus Nederland voor de teksten en het selecteren uit de grote opbrengst van informatie.

Dankbaar zijn we ook voor verschillende organisaties en personen die ons steunden bij het neerzetten van dit initiatief. Dat bevestigde telkens weer de behoefte aan deze informatiegids.

Ook de Minister voor Rechtsbescherming, Franc Weerwind ziet het belang van deze gids en de aandacht voor kinderen, hun gedetineerde ouder en andere familie. We waarderen zeer, dat hij dat nog eens onderstreept in zijn nawoord.

Zonder het VSBfonds en Kinderpostzegels hadden we het project niet kunnen starten. We zijn dankbaar dat zij de waarde hebben gezien van dit innovatieve project. Zo kunnen we bijdragen aan betere zorg voor kinderen met een gedetineerde ouder en vergroten we hun kansen op een beter welzijn. Dit doen we door stigma's te reduceren en kennis en informatie te bieden.

Meer weten of gewoon even praten? Dat kan!

Neem gerust contact op met [Expertisecentrum K I N D.](#)

info@expertisecentrumkind.nl | 0800-5463000

Mede mogelijk gemaakt door:

